

AZƏRBAYCAN

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

№ 92 (8115) BAZAR, 28 aprel 2019-cu il

Qəzetin əsası 1918-ci ildə qoyulmuşdur

www.azerbaijan-news.az

Si CİNPİN: "İlham Əliyev "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin ilk tərəfdaşı və fəal iştirakçılarındandır"

Günümüzün reallığı ondan ibarətdir ki, Azərbaycan Qafqazda fəal xarici siyasət yeridən, çevik diplomatik addımlar atan, Ermənistan istisna olmaqla, qonşuları ilə müxtəlif platformalarda intensiv iqtisadi əlaqələr quran, münasibətlərin genişlənməsinə söz göstərən və bu zaman neytral ligini qorumağı bacaran yeganə ölkədir. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasına sonuncu səfəri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

İlham Əliyevlə görüşkən Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqin iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına, "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünün birlikdə reallaşdırılmasına böyük diqqət yetirdiyinə görə dövlətimizin başçısına dərin təşəkkürünü bildirmiş və bu fəaliyyəti yüksək qiymətləndirdiyini qeyd etmişdir. Azərbaycanın Avrasiya məkanında əməkdaşlıq üzrə Çinin əsas tərəfdaşlarından biri olduğunu bəyan edən Si Cinqin belə demişdir: "Siz həm də "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin reallaşdırılmasına ilk olaraq münasibət bildirenlərdən və bu işdə fəal iştirak edənlər-

dən birisiniz. Sizin ölkəniz Böyük İpək yolu üzərində yerləşir və bu yolun bərpasında təbii tərəfdaşdır. Bizim əməkdaşlığımız artıq bir sıra nəticələrə və bu əməkdaşlıq xalqlarımıza real fayda verir".

Göründüyü belə nəticə çıxarmaq mümkündür ki, ÇXR "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin reallaşdırılmasını davam etdirməyə, birgə inkişaf namına bütün sahələrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa, ikitərəfli münasibətlərin birlikdə sağlamlıq məcrada inkişafına hazırdır. Azərbaycan tərəfinin də mövqeyi əməkdaşlığa və ikitərəfli əlaqələrin inkişafına söykənir və Azərbaycan

Prezidenti bundan sonrakı qarşılıqlı fəaliyyətin yollarını müəyyən edilməsinin tərəfdarıdır. Prezident İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqinlə iki ölkə arasında infrastruktur, logistika, energetika, turizm, kənd təsərrüfatı, investisiya, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, təhsil və humanitar sahələrdə, o cümlədən hüquq mühafizə orqanları arasında əməkdaşlıq və beynəlxalq terrorizmə qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə etməsi də bunun göstəricisidir.

Prezident İlham Əliyev görüşdə həmçinin ölkələrimiz arasında bütün istiqamətlərdə əməkdaşlığın inkişafında müsbət dinamikanın olduğunu bildirmişdir. Cənab İlham Əliyev Çinin dövlət başçısının təşəbbüsü ilə "Bir kəmə, bir yol" layihəsinə Azərbaycanın da mühüm əhəmiyyət verdiyini, bu təşəbbüsü dəstəkləyən ilk ölkələrdən olduğunu qeyd edərək

bildirmişdir ki, ölkəmizdə müasir nəqliyyat infrastrukturunun yaradılmasına xüsusi önəm verilir. Söhbət zamanı ümumiyyətlə Çin-Azərbaycan münasibətlərinin və iqtisadi sahədə əməkdaşlığın inkişafı, ticarət dövriyyəsinin artırılması, beynəlxalq təşkilatlarda qarşılıqlı dəstək, investisiya qoyuluşu və digər məsələlər də müzakirə mövzusu olmuşdur.

Etiraf etmək lazımdır ki, Azərbaycanla Çinin qarşılıqlı əlaqələrinin bütün sahələrdə inkişafına təkan verə biləcək amillər kifayət qədərdir. Bu iki ölkə arasındakı bənzərliklərin və fərqlərin spektri kifayət qədər genişdir. Biz dünyaya açıq olduğumuz qədər çinlilər qapalıdır. Bunu təsəvvür etmək üçün 400 il ərzində tikilmiş Çin səddini xatırlamaq kifayətdir. Çinlilər həmçinin min ilə yaxın baramanın sirrini qoruya bilmiş və bu sirri kənara çıxarmağa cəhd edənləri edam etmişlər.

Ardı 5-ci səh.

Azərbaycanda yaradılan möhkəm infrastruktur bazası tərəfdaş ölkələrin də maraqlarına xidmət edir

Pekində "Bir kəmə, bir yol" Beynəlxalq Əməkdaşlıq Forumu işini davam etdirib

Aprelin 27-də Pekində 2-ci "Bir kəmə, bir yol" Beynəlxalq Əməkdaşlıq Forumu öz işini davam etdirib.

AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev forumda iştirak edib. Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinqin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və digər dövlət və hökumət başçıları salamladı.

Si Cinqin çıxışında artıq ikinci dəfə baş tutan forumun uğurla keçdiyini, onun ölkələr arasında əməkdaşlıq baxımından yeni imkanlar açdığını dedi. O, dünyada yeni əməkdaşlıq formatı yaradan "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünün global iqtisadiyyatın inkişafına və qədim İpək yolunun yenidən canlandırılmasına təkan verəcəyini deyərək forumda iştirak edən dövlət və hökumət başçılarına təşəkkürünü bildirdi.

Forumun birinci sessiyası "İnkişaf üçün yeni mənbələrin araşdırılması məqsədilə əməkdaşlığın təşviqi" mövzusunda

Ardı 2-ci səh.

Mənəvi ucalığın zirvəsində dayanan alim

akademik Zərifə xanım Əliyeva təkrarsız bir insan idi. Onun seçdiyi sənət də, mənəvi ömür yolundakı yorulmaz fəaliyyəti də hər kəsə yalnız nur bəxş edirdi. Zərifə xanımın təbib əllərindən süzülən işıq bu gün də şəfa verdiyi insanların gözlərindədir və onu tanıyan adamların mənəvi dünyasına daim işıq sahr.

Ailə dəyərlərinə sadiqlik

Akademik Zərifə Əliyeva müəllimlərinin hamısı deyirdi ki, işıq zülmət, fəna və heçliyin düşmənidir. O, xeyrin, həqiqətin, düzgünlüyün xidmətinə dayananmış özünə bir ömürlük missiya kimi müəyyənləşdirmiş, həyatını dünyamıza düşən işığın haləsini ge-

nişləndirməklə, hər kəsi gələcəyə ümidləndirməklə, sülh namına çalışmaq keçirmişdir. Ona görə də akademik Zərifə Əliyeva bir me-yardır. Qismətində düşən ömür payına bütöv bir tarix kimi yaşayan və bu ömür tarix kimi yaşayan bö-yük şəxsiyyətlər kimi...

Ardı 3-cü səh.

Prezident qayğısı

Problemlə kreditlər üzrə kompensasiyanın ödənişi dövlətin potensialından xalqın mənafeyi üçün istifadə olunduğunu bir daha təsdiqləyir

Hər bir ölkədə olduğu kimi, Azərbaycanda da xalq layiqli həyat səviyyəsini təmin etmək və sosial rifahını yüksəltmək dövlətin sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyasının əsas istiqamətlərindən birini təşkil edir.

Prezident İlham Əliyevin "Fiziki şəxslərin problemlə kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" 2019-cu il 28 fevral tarixli fərmanına uyğun olaraq, aprelin 22-dən dollar kreditləri üzrə kompensasiyaların ödənilməsi də bu prosesin tərkib hissəsidir.

Artıq 4 gündür banklarda ödənişlərə başlanılıb və kompensasiya alacaq şəxslərin sayı 602 min 347 nəfərdir. Ödənişlər bank və poçt rabitəsi milli operatoru vasitəsilə verilir. Bütün ödənişlərin mayın sonunadək yekunlaşdırılması planlaşdırılır. Maliyyə Nazirliyi fiziki şəxslərin problemlə kreditlər üzrə kompensasiyalarının ödənilməsi üçün ilk tranş da ayırıb. Bu məbləğ 350,8 milyon manatdır. Vəsait bankların və bank olmayan kredit təşkilatlarının, eləcə də ləğvəmə prosesində olan təşkilatların hesablarına köçürülüb.

Banklarda problemlə kreditli olan müştərilərə kompensasiyanın ödənilməsi prosesi zamanı narahatlıq yaranmaması üçün müxtəlif metodlardan istifadə edilir. Müştərilərə həm SMS vasitəsi, həm də telefon zəngi ilə banka gəlmə tarixləri barədə məlumat verilir.

Ardı 2-ci səh.

Ödər ölkəsində sürət zirvəsində

Aprelin 27-də "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin ikinci günündə pilotlar arasında gərgin idman mübarizəsi yaşanıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, avvalca "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisi çərçivəsində təşkil olunan "Formula-2"-nin birinci yarış keçirilib. Yarışda hər biri iki pilotla təmsil olunan on komanda birincilik uğrunda mübarizə aparıb. Pilotlar Bakı şəhər halqasında 32 dövrə vurublar. Maraqlı idman mübarizəsinin yekununda "Campos Racing" komandasının pilotu Cek Aitken qalib olub. "ART Grand Prix" komandasının pilotu Nik de Vries ikinci, "MP Motorsport"-un üzvü Cordan Kinq üçüncü yeri tutublar.

"Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin ikinci gününə yekun vurulub

Qaliblərə mükafatları Azərbaycanın gənc və idman nazirinin müavini İsmayil İsmayılov, Azərbaycan Avtomobil Federasiyasının vitse-prezidenti Mədət Quliyev və Azərbaycan Turizm Bürosunun baş direktoru Florian Zenqştmsmid təqdim ediblər.

Aprelin 28-də 23 dövrədən ibarət ikinci yarış təşkil olunacaq.

Sonra "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin üçüncü sərbəst yürüşü olub. Yürüşə hər biri iki pilotdan ibarət 10 komanda qatılıb. İştirakçılar bir saat ərzində uzunluğu 6 kilometr olan Bakı trekinde yarışılıb.

Ardı 7-ci səh.

AÇG yataqlarının işlənməsinin növbəti mərhələsi başlayır

Xəzərdə yeni "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" platforması ucılacaq

"Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlarının işlənməsinin növbəti mərhələsi olan "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" layihəsi təsdiqlənib. AÇG-nin işlənməsi üzrə Rəhbər Komitə tərəfindən təsdiq olunmuş 6 milyard dollarlıq bu layihəyə yeni dəniz platforması və gündə 100 min barel neft hasilatı təmin edəcək qurğular daxildir.

Platformanın istismar müddəti ərzində 300 milyon barel neft çıxarılması proqnozlaşdırılır. İlk hasilatın başlaması 2023-cü ildə gözlənilir. Bu, 2017-ci ildə AÇG üzrə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin (HPBS) 2049-cu ilin sonuna qədər artırılmasından sonra ilk böyük investisiya qərarıdır.

Layihə üzrə tikinti işlərinə bu il başlanacaq. 2022-ci ilin ortalarına qədər davam edəcək tikinti prosesində yerli işçi qüvvəsindən istifadə olunacaq. İnşaat işlərinin ən qıtzın dövründə işə 8 min nəfərin cəlb olunacağı gözlənilir.

SOCAR-ın prezidenti Rövnaq Abdullayev demişdir: "25 il əvvəl "Əsrin müqaviləsi" ilə ölkənin rifahı namına əsası qoyulmuş AÇG yataqlar blokunun inkişafının daha bir mühüm mərhələsinin astanasındaydıq. Ötən onilliklərdə SOCAR Azərbaycanın neft gəlirlərini ölkədə yüksək ixtisaslı işçi qüvvəsinin və müasir sənaye obyektlərinin inkişafına yönəldirmişdir. Artıq dünya standartlarına cavab verən zavodlarımız, istehsalat və quraşdırma komplekslərimiz, gəmilərimiz və bacarıqlı işçi qüvvəmiz var. Əlimizdə olan bütün bu imkanlar yeni "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" platformasının məhz ölkə daxilində Azərbaycan mütəxəssisləri tərəfindən tikilməsi və quraşdırılması üçün şərait yaratmışdır. AÇG çərçivəsində 3 milyard baredən çox əlavə neftin hasilatını gözləyirik. Bu strateji qərar Azərbaycanın enerji təchizatçısı kimi regional və dünya bazarlarında mövqelərini daha da güclənməsinə təkan verəcək".

Ardı 5-ci səh.

Azərbaycanda yaradılan möhkəm infrastruktur bazası tərəfdaş ölkələrin də maraqlarına xidmət edir

Pekində "Bir kəmə, bir yol" Beynəlxalq Əməkdaşlıq Forumu işini davam etdirib

Əvvəli 1-ci səh.

Sonra dövlət və hökumət başçıları birgə foto çəkirdilər.

Prezident İlham Əliyev forumun "Qarşılıqlı siyasi gücləndirilməsi və daha yaxın tərəfdaşlığın qurulması" mövzusunda həsr olunan ikinci sessiyasında da iştirak etdi.

Daha sonra dövlətimizin başçısı "BMT-nin 2030-cu il Gündəliyini həyata keçirmək üçün yaşıl və dayanıqlı inkişafın təşviqi" mövzusunda həsr olunan üçüncü sessiyada iştirak etdi.

Bu sessiyada çıxış edən Prezident İlham Əliyev dəvətə görə Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinqinə təşəkkür etdi. Dövlətimizin başçısı Çin Xalq Respublikasının yaradılmasının 70 illiyi münasibətilə Çin xalqını təbrik etdi. Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Azərbaycan və Çin tərəfdaş ölkələridir. Dövlətimizin başçısı 2015-ci ildə Çinə dövlət səfəri zamanı "İpək Yolu İqtisadi Kəməri"nin yaradılmasının birgə təşviqinə dair Anlaşma Memorandumunun imzalandığını qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan infrastrukturunun inkişafına mühüm əhəmiyyət verir. Azərbaycan möhkəm infrastruktur bazası yaradılıb ki, bu da bizim və tərəfdaşlarımızın maraqlarına xidmət edir. Azərbaycan, həmçinin enerji ixrac edən ölkədir. Enerji ixracı bizim inkişafımız üçün əsaslı baza və təməl yaratmışdır. Biz enerji resurslarımızdan xalqımızın mənafeyi namına istifadə etmişik, edirik və davamlı inkişafə nail olmuşuq. Hazırda iqtisadiyyatın şəxələndirilməsi əsas vəzifələrdən biridir.

Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, nəqliyyat infrastrukturunu sahəsində Ələt Dəniz Ticarət Limanı və yeni istifadəyə verilən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti qeyd edilməlidir. Azərbaycanda 15 min kilometrden çox yol çəkilib, dəmir yolu xətləri modernləşdirilib. Biz xüsusilə "Şərqi-Qərbi nəqliyyat dəhlizi"ndə çox fəal iştirak edirik.

Həmçinin "Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi"nin inkişafı prosesində iştirak edirik. Azərbaycanda hava nəqliyyatı infrastrukturunu yaradılıb. Belə ki, altı beynəlxalq aeroport tikilib. Azərbaycan Xəzər dənizində 260 gəmi ilə ən böyük ticarət donanmasına malik ölkədir. Azərbaycanın nəqliyyat sahəsində potensialı daha da artır və bu, beynəlxalq əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanlar yaradır. Azərbaycanda iqtisadi inkişaf nəticəsində işsizlik və yoxsulluq 5 faiz həddinə salınıb. Nəqliyyat və enerji təhlükəsizliyi milli təhlükəsizliyin vacib elementidir.

Azərbaycan Prezidenti dedi ki, "Bir kəmə, bir yol" təkə nəqliyyat layihəsi deyil, bu, sülhə, təhlükəsizliyə və əməkdaşlığa xidmət edən layihədir.

Forumun yekununda Birgə Kommünike qəbul edildi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasına işğuzar səfəri aprelin 27-də başa çatıb.

Naxçıvanda təbiətə qayğı göstərilir

Ümummilli lider Heydər Əliyev deyib: "İnsan təbiətdən öyrənir, onun havası ilə pərvəriş tapır, zənginləşir".

Bu gün muxtar respublikamızda təbiətə qayğı əsas məsələlər sırasındadır. Həyata keçirilən ekoloji siyasət təbiəti zənginləşdirməkdən ibarətdir. Hər il yeni yaşillıq zolaqları və meyvə bağları salınır. Görülən işlərin nəticəsidir ki, artıq muxtar respublika ərazisinin 20 faizə yaxını yaşillıqlardan ibarətdir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, aprelin 27-də muxtar respublikada növbəti imacilik keçirilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin, Nazirlər Kabinetinin və "Gəmiqaya" Holding Şirkətlər İttifaqının kollektivləri Uzunoba Su Anbarının kənarında terras üsulu ilə salınmış yaşillıq zolağında keçirilən yaşıllaşdırma tədbirində 21 hektar meyvə bağının sahəsini genişləndirib, 2 hektar sahədə yeni tinglər ekilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vəlif Talıbov yaşıllaşdırma tədbirində iştirak edib.

Həmin gün muxtar respublikada keçirilən imaciliklərdə 21 mindən artıq sakin iştirak edib, 6000-ə yaxın ting ekilib, meyvə bağlarına qulluq göstərilib.

Daxili işlər naziri Göyçay rayonunda vətəndaşları qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin səhəri və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov aprelin 27-də Göyçay şəhərində növbəti qəbul keçirib.

Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, rayon polis şöbəsində baş tutan tədbirdə Göyçay, Mingəçevir,

Ağsu, Şamaxı, İsmayıllı, Yevlax, Ucar, Kürdəmir, Ağdaş şəhər və rayonlarının qəbulu gələn 125 sakinini ilə görüşən nazir onların polis orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı müraciətlərini şəxsən dinləyib, problemlərinin qanunvericiliyə uyğun şəkildə həlli üçün aidiyyəti baş idarə, idarə və xidmət, həmçinin ərazi polis orqanlarının rəislərinə konkret tapşırıqlar verib. Daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı olan məsələlərin əksəriyyəti ele yerində həllini tapıb.

Badamlı qəsəbə avtomobil yolu yenidən qurulur

Müasir yol infrastrukturunun yaradılması muxtar respublikada həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatların tərkib hissəsidir. Çünki rahat və abad yol dayanıqlı iqtisadi inkişafı təmin edir. Görülən işlərin davamı olaraq bu il Badamlı qəsəbə avtomobil yolu əsaslı şəkildə yenidən qurulur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, aprelin 27-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vəlif Talıbov yolda aparılan yenidənqurma tədbirləri ilə tanış olub.

Məlumat verilib ki, Badamlı qəsəbə avtomobil yolunun uzunluğu 5,4 kilometrdir. Yol yatağı genişləndirilərək 10 metrə çatdırılıb, piyadaların və avtomobillərin təhlükəsiz və rahat hərəkəti təmin edilib. Yolun üzərindəki iki körpü əsaslı şəkildə yenidən qurulub, 12 selötürücü tikilib. Körpülərin ətrafında yuyulmanın qarşısını almaq məqsədilə istinad divarları tikilib. Həmçinin yağış sularının axıdılması üçün yol kənarlarında beton kanal çəkilib, qaz xətlərinin yeri dəyişdirilib.

Ali Məclisin Sədri hava şəraitinə uyğun olaraq asfalt işlərinə başlanılması və keyfiyyətə diqqət yetirilməsi barədə tapşırıqlar verib.

İkimərtəbəli inzibati bina da işçilərin rahatlığı nəzərə alınacaq, iş və texniki otaqlar istifadəyə verilecəkdir.

Ali Məclisin Sədri istehsal sahəsində avadanlıqların quraşdırılması, zavodun ərazisində, eləcə də Badamlı qəsəbəsində abadlıq işlərinin aparılması barədə tapşırıqlar verib.

"Badamlı" suyunun istehsalı artırılır

Naxçıvan Muxtar Respublikasında iqtisadiyyatın hərtərəfli inkişafı təbii sərvətlərimizdən səmərəli istifadəyə imkan verir. Artıq muxtar respublika ölkəmizin əsas mineral su istehsalçısına çevrilib. "Badamlı" mineral suyu da bu gün geniş ixrac imkanlarına malikdir. Tələbatın artmasının nəticəsidir ki, hazırda Şahbuz rayonunun Badamlı qəsəbəsində yeni zavod inşa olunur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, aprelin 27-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vəlif Talıbov "Badamlı" mineral sular zavodunun inşası ilə maraqlanıb.

Bildirilib ki, zavodun ümumi sahəsi 10 min 590 kvadrat metrdir. Zavod xammal anbarı, istehsal sahəsi və hazır məhsul anbarından ibarət olacaqdır. Əsas tikinti işləri başa çatdırılıb, Fransa istehsalı olan avadanlıqlar alınıb gətirilib. Müəssisədə qazlı və qazsız olmaqla, müxtəlif ölçülü qablaşdırma "Badamlı" suyu istehsal ediləcəkdir. İstehsal prosesi tam avtomatlaşdırılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vəlif Talıbov "Badamlı" mineral sular zavodunun inşası ilə maraqlanıb.

İkimərtəbəli inzibati bina da işçilərin rahatlığı nəzərə alınacaq, iş və texniki otaqlar istifadəyə verilecəkdir.

Ali Məclisin Sədri istehsal sahəsində avadanlıqların quraşdırılması, zavodun ərazisində, eləcə də Badamlı qəsəbəsində abadlıq işlərinin aparılması barədə tapşırıqlar verib.

Əvvəli 1-ci səh.

İlkin mərhələdə 500 manatdan aşağı (500 manat da daxil olmaqla) kompensasiya alan müştərilərə ödəniş ediləcək. Kompensasiya bu məbləğdən yüksək olan müştərilərin ödənişləri üçün zamanda növbə prinsipi ilə ödəniləcək.

Bu fərman dövlətin hər zaman öz vətəndaşının yanında olduğunu, onun problemlərinin həllini daim diqqətdə saxladığını bariz nümunəsidir. Dövlət başçısı bu fərmanla bir daha dövlətin potensialından xalqın mənafeyi üçün istifadə olunduğunu nümayiş etdirib. Prezident problemlər məsələsinin həll etməklə xalq xidmətinin ən yüksək nümunəsini göstərdi. Cənab Prezident bir daha təsdiqlədi ki, o, hər bir sadə azerbaycanlinin ən adi problemini belə şəxsi problemi kimi qəbul edir və onun həllinə çalışır.

Vətəndaşlara bəxş olunan bu sevinc, eyni zamanda sosial məsələlərə bağlı bundan öncəki qərarlar sözün əsl mənasında inqilabi qərarlardır. Dövlət başçısı hər zaman bunu fikirlərində belə əsaslandırır: "Mən bu-

tün Azərbaycan xalqının, hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidentiyəm. Mənim borcumdur ki, imkan daxilində hər bir vətəndaş inkişafa, yaxşılığa doğru irəliləyişi görsün və onu hiss etsin".

Əlbəttə ki, problemlər kreditlə bağlı fərman isə xeyli sayda vətəndaşın kredit yükünün aşağı salınmasına gətirib çıxardı. Başqa sözlə ifadə etsək, xeyli sayda insanın banklar qarşısında öhdəliyi azaldı. Məhkəmə çəkişmələrinə son qoyuldu. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, problemlər kreditlər məsələsinin həlli vətəndaşlarla banklar arasındakı etimad mühitinin daha da yüksəlməsinə səbəb olacaqdır. Çünki bu prosesdən vətəndaşlar da, bank sektorunda faydalanacaq. Bu, vətəndaşların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, sosial problemlərdən qurtulması üçün dövlət qayğısı kimi qiymətləndirilməlidir.

Ümumiyyətlə, bu ilin 4 ayı ərzində əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsi istiqamətində çox mühüm addımlar atılıb. Əməkdaşlıq, pensiya təminatı sahəsində aparılan ciddi islahatlar, qaçqın və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yax-

şılaşdırılması üçün həyata keçirilən geniş proqramlar, şəhid ailələrinə göstərilən qayğı, sosial sahə ilə bağlı qəbul olunan çoxsaylı qanunlar və s. cəmiyyətin rifah halının yaxşılaşmasına yönəlməli tədbirlərdir.

Göründüyü kimi, Prezident İlham Əliyev vətəndaşın sosial rifahının yaxşılaşdırılması üçün mümkün olan bütün vasitələrdən istifadə edir. Aparılan iqtisadi islahatlar nəticəsində əldə olunan əlavə gəlirlər xalqın sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə yönəldilib. Bütün bunlar isə xalqın dövlətə və onun liderinə olan etibarını, güvənini daha da artırır. Hər bir vətəndaş aydın şəkildə görür ki, dövlət onun yanındadır və sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm işlər görür.

Bir sözlə, Azərbaycan Prezidentinin müayyanlaşdırıdığı dövlət siyasətinin mərkəzində ancaq ölkə vətəndaşı dayanır. İlham Əliyev gördüyü işlərlə bir daha sübut edir ki, o, doğrudan da, hər bir vətəndaşın Prezidenti, vədəinə sadıq olan liderdir.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Əvvəlki 1-ci səh.

Zərifə xanım ziyalı bir ailə mühitində - görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycanın böyük səhiyyə təşkilatçısı Əziz Məmmədkerim oğlu Əliyevin ailəsində anadan olmuşdur. Bu böyük insanın əksər xüsusiyyətləri qızı Zərifə xanımın xarakterində öz əksini tapmışdır. Ən yüksək keyfiyyətlər - səmimiyyət, alicənablıq, qayğıkeşlik, birinci növbədə özüne, daha sonra ətrafdakılara qarşı tələbkarlıq, sözü ilə işinin birliyi, vətənpərvərlik, xalqına, torpağına sönməz məhəbbət bu zərif ziyalı xanıma xas cəhətlər idi.

Zərifə xanım Əliyeva Tibb İnstitutunu bitirdikdən və Moskva şəhərində Mərkəzi Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunda oftalmologiya üzrə ixtisaslaşma kursu keçdikdən sonra 1949-cu ildə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunda

yaradılan elmi əlaqələr canlı sübutdur.

Oftalmologiyanın mühüm problemləri üzrə kompleks tədqiqatlar və nəşrlər öz qiymətli nəticələrini verməklə yanaşı, müasir dövrdə qədr davam edən birgə əməkdaşlığın əsasını qoydu.

Yeri gəlmişkən qeyd etmək istərdim ki, Zərifə xanım elmi əməkdaşların - klinisistlərin müasir müayinələrə yiyələnməsinə ciddi fikir verməklə yanaşı, həkimlərdə klinik müşahidə və klinik analizi ön plana çəkirdi.

Alim-oftalmoloqların formalaşması və əməkdaşlığı sahəsində mühüm rolunu 1977-ci ildə Zərifə xanımın təşəbbüsü ilə keçirilən Oftalmoloqların Ümumittifaq Elmi Cəmiyyətinin plenumunun keçirilməsi oynadı. Bu yüksək səviyyəli forumda oftalmologiyanın aktual problemlərinin kompleks öyrənilməsi geniş müzakirə olundu. Plenum təbəttinin bu sahəsinin

mikin məktəbinin yetirmələri və davamçıları olan, kafedranın və görmə üzvünün fiziologiyası və peşə patologiyası elmi-tədqiqat laboratoriyasının bütün əməkdaşları elmi yaradıcılarının rəngarəngliyi ilə özlərini istedadlı həmfikirli kimi göstərirlər.

Professor Zərifə Əliyeva gözəl mühazirəçi idi. Onun məruzələri, çıxışları həmişə yeniliyi və orijinallığı ilə diqqət cəlb etmişdir. O, böyük həvəslə öz biliyini gənc həkimlərə və elmi işçilərə vermişdir.

Zərifə xanımın praktik həkimlik fəaliyyəti xüsusi qeyd olunmalıdır. O, həmişə əməkdaşlarından xəstələrə böyük məhəbbət və hörmət göstərməyi tələb edirdi, çox vaxt təkrar edirdi: "Müalicə həkimini xəstənin ən doğma adamıdır".

Akademik Zərifə xanımın rəhbərliyi ilə keçirilən həkimlərin səhər konfransları haqiqi məktəbi idi və həmişə canlı, dolğun və əhatəli olurdu. Müalicə həkiminin xəstə haqqında çıxışı çox vaxt auditoriya qarşısında imtahana çevrilirdi. Onun tərəfindən həyata keçirilən kliniki araşdırmalar, konsultasiyalar, xəstələrə baxışlar oftalmoloq-həkimlərin ixtisasının artırılmasında və tibbi davranışında böyük rol oynayırdı.

1982-ci ildə professor Zərifə Əliyevanın Moskva alimləri ilə əməkdaşlığı sayəsində "İridodiagnostikanın əsasları" və "Şəkərli diabet zamanı göz xəstəlikləri" kimi nəhəng elmi işləri çapdan çıxdı.

Professorun dərin elmi-pedaqoji və kliniki təcrübəsi 1983-cü ildə "Oftalmologiyanın aktual problemləri" əsərinin nəşr olunmasına imkan verdi. Bu kitab da, "Terapevtik oftalmologiya" kimi, Tibb və Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun müəllimlərinin və praktik həkimlərin stolüstü kitabına çevrildi.

Zərifə Əliyevanın tibb elmindəki böyük xidmətləri yüksək qiymətləndirilir və o, 1983-cü ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçildi.

O, tibb elminin və səhiyyənin ön sıralarında idi

Akademik Zərifə Əliyeva ömrü boyu tibb elminin və səhiyyənin ön sıralarında olmuş, bütün varlığı ilə xalqın yüksəlişinə can atmışdır. İnsanlara böyük qayğı və diqqətə yanaşmışdır. O, Oftalmoloqların Ümumittifaq Elmi Cəmiyyətinin və Ümumittifaq "Bilik" Cəmiyyəti İdarə Heyətinin üzvü, SSRİ Sülhü Müdafiə Komitəsinin üzvü və Azərbaycan Sülhü Müdafiə Komitəsinin sədrinin müavini olmuşdur. "Oftalmologiya xəbərləri" jurnalının redaksiya heyətinə daxil idi.

Akademik Zərifə Əliyevanın birbaşa rəhbərliyi altında cavan alimlərin və həkim-oftalmoloqların böyük bir nəslini yetişmişdir. Böyük alim heç zaman gərgin işdən usanmamış, ürkək çalışmışdır. Zərifə xanımın həkim kimi fədakarlığı, yüksək vətəndaşlıq məsuliyyəti, səmimiyyəti və qayğıkeşliyi, insanlara və onların problemlərinə göstərdiyi diqqət, fəal həyat mövqeyi ona həmkarlarının, yetirmələrinin və xəstələrinin dərin hörmətini qazandırmışdır.

Əziz Əliyev adına Az.DHTI-nin professor-müəllim heyəti minnətdarlıq hissi ilə Zərifə Əliyevanın xatirəsinə daim yad edir. O, öz yaradıcılıq enerjisi ilə instituta hərarət vermiş və onun sonrakı inkişafını müəyyən etmişdir. Zərifə xanım Əliyeva yaradıcı insan idi. Bu böyük şəxsiyyətin xəstələrə məhəbbəti sonsuzdur.

Akademik Zərifə Əliyeva xidmətlərinə görə bir sıra orden və medallarla təltif edilmişdir. O, tarixə istedadlı alim, elm təşkilatçısı, eyni zamanda, gözəl pedaqoq və yeni alimlər nəslinin ustası kimi daxil olmuşdur. Azərbaycan da aparıcı oftalmoloji məktəplərdən birini o yaratmışdır. Məni tələbkarın onun rəhbərliyi altında insanlara sağlamlıq və yaradıcı əməksevliyi bəxş etməyi öyrənmişdir.

Nazim QASIMOV,
Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun rektoru, professor

Mir Cəlal PAŞAYEV: "Həyatımda yaratdığım ən böyük əsər ailəmdir"

Gəncədə görkəmli yazıçı, ədəbiyyatşünas alim, əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru Mir Cəlal Paşayevin anadan olmasının 111 illiyi münasibətilə tədbir keçirilib.

Böyük ədəbin ev-muzeyində keçirilən tədbiri Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov açaraq diqqətə çatdırmışdır ki, Mir Cəlal Paşayev XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının bünövrəsini qoyanlardır. O, ədəbi aləmdə atdığı ilk addımlardan sənətin şöhrət zirvəsinə qədər ucalmış, şərfli ömrünün 50 ilini elmə, zəngin ədəbi irsin yaradılmasına sarf etmişdir. Mir Cəlal Paşayev həqiqətən çox səmimi və gənşürəkli bir insan idi. O, bir nur çəməsi idi və bu çəmə-

dən pay götürənlər çox olub. Qədirbələn gəncəllər ona daim hörmət və məhəbbətlə yanaşmışlar. Ədəbin xatirəsinə hörmət və ehtiram ifadəsi olaraq Gəncədə onun ev-muzeyi açılmış, orta məktəb, şəhərin mərkəzi küçələrindən birinə onun adı verilmiş, büstü ucaldılmışdır.

Tədbirdə Aviasiya Akademiyasının professoru İbrahim Quliyev yazıçının yaradıcılığını xronoloji ardıcılıqla təhlil etmiş və diqqətə çatdırmışdır ki, görkəmli ədəb Füzulinin, Puşkinin və digər klassiklərin əsərlərini Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Mir Cəlal Paşayev eyni zamanda elmi işlərlə məşğul olmuşdur. O, Ukrayna-Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin mövzusunda elmi əxtarışlar aparmışdır.

İ.Quliyev qeyd etmişdir ki, ömrünü ədəbiyyatımızın, elminizin inkişafına həsr edən görkəmli yazıçı mənalı bir həyat yaşamışdır. Zəngin yaradıcılıq yolu keçən alim xalqımızın vətənpərvərliyini, gənclərin arzu və istəklərini, eləcə də həyatdakı məniliklərlə mübarizəni əks etdirən bir neçə dəyərli roman və hekayələr yazmışdır. Lakin bütün bunlarla yanaşı, söhbət düşəndə ədəb deyirdi: "Həyatımda yaratdığım ən böyük əsər ailəmdir".

Tədbirin sonunda Fikrət Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyasının Kamera orkestri maraqlı konsert proqramı ilə çıxış etmişdir.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Mənəvi ucalığın zirvəsində dayanan alim

fəaliyyətə başlamışdır. Ordinatorluqdan baş elmi işçiyə qədər yaradıcılıq yolu keçərək o, əsl mütəxəssis kimi formalaşmışdır. Elmi fəaliyyətinin ilk dövründə Zərifə Əliyeva traxomanın erkən diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikasına dair aktual elmi araşdırmalar aparmışdır. Namizədlik dissertasiyasında əksini tapmış bu xatirələr onun elmi, həmçinin böyük praktik əhəmiyyəti vardır. Minlərlə insanın korluqdan xilas olaraq ictimai faydalı əməyə qayıtmasını mümkün edən həmin elmi tədqiqatlar dövrün ən sanballı, böyük nailiyyətləri idi. Beləliklə, Azərbaycanda traxoma xəstəliyinin ləğvinə yönəldilmiş kompleks tibbi tədbirlər məhz Zərifə Əliyevaya məxsusdur. Malyariya və traxomaya qarşı fədakar mübarizə aparən Əziz Əliyev estafeti qızına vermişdir. Fundamental elmi əxtarışlardan maksimum praktik nəticə əldə etmək xüsusiyyətini gənc həkimin sonrakı işləri üçün də xarakterik olmuşdu.

Zərifə xanımın fəaliyyəti tibb elminin nailiyyətlərinin oftalmologiyada tətbiqinə yönəlmişdir. Bununla yanaşı, o, həmişə oftalmologiyada kliniki istiqamətin tərəfdarı olmuşdur.

O, elmin zəhmət tələb edən qapısından keçmişdi

Alim ötən əsrin 60-cu illərində dünya təcrübəsində birincilər sırasında görmə üzvünün peşə xəstəlikləri problemi üzrə geniş elmi əxtarışlara başlamışdır. Sənaye zərərçilərinin görmə orqanına toksik təsirin öyrənilməsinə bir sıra elmi əsərlər həsr edilmiş, kimya istehsalının müxtəlif inqrediyentlərinin görmə orqanına təsiri araşdırılmışdır. Bu sahələrdə əlaqədar peşə xəstəlikləri xüsusilə əsərlənmişdir. Halbuki kimyəvi inqrediyentlərin müxtəlif kombinasiyaları insan orqanizminə və əsasən görmə orqanına daha çox zərərli təsir göstərir. Kimyəvi maddələrin uzunmüddətli kompleks təsiri nəticəsində orqanlarda distrofik, proliferativ proseslər əmələ gəlir. Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə şin və yod istehsalı yüksək səviyyədə olsa da, bu sahələrdə istehsal tullantılarının görmə orqanına toksik təsirin öyrənilməsinə aid müfəssəl işlər yox idi.

Zərifə xanım Əliyevanın elmi tədqiqatlarının əsas istiqamətlərindən biri də məhz yod və şin sənayesinin zərərli təsirlərindən gözün zədələnməsinin öyrənilməsi olmuşdur. Dünyada bu fundamental tədqiqatın analoqu yoxdur. Həmin problem üzrə Zərifə Əliyevanın elmi tədqiqatlarının nəticələri haqqında dərc olunmuş 30-dan çox elmi işdə tetraxloroetilən, pestisid, stiroil buxarlarının orqanizmə xroniki təsiri zamanı görmə üzvünün və onun funksiyalarının vəziyyəti əks et-

dirilir. Məhz bu dövrdən başlayaraq alim elmi əxtarışlarının əsas mövzusu Azərbaycanın kimya sənayesinin bezi sahələrində çalışan fəhlələrin görmə orqanının vəziyyətini tədqiq etmək olmuşdur.

Zərifə xanım əldə olunmuş nəticələrlə kifayətlənməyərək tədqiqatların mövzunu daha da dərinləşdirmiş və dünyada ilk dəfə görmə orqanına müxtəlif peşə amillərinin təsirinə aşkar etmişdir. Alim apardığı elmi əxtarışların nəticələrini mütləq əldə etməklə kifayətlənərək onları elmi məqalə, məruzə və metodiki tövsiyə formasında nəşr etdirdi.

Aparılmış fundamental elmi işlərin nəticələri Zərifə xanımın 1976-cı ildə Helmqolts adına Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda müdafiə etdiyi doktorluq dissertasiyasının əsasını təşkil etmişdir. Bu məşhur institutun görkəmli alimləri və ixtisaslaşmış şuranın üzvləri işə yüksək qiymət verməklə çoxillik tədqiqatların nəticələrini monoqrafiya, dərş vəsaiti və metodiki tövsiyə şəklində çap etdirməyi məsləhət görürlər.

Yaradıcılıq uzaqgörənliyi və həyatın nəbzini düzgün tutmaq bacarığı görkəmli alimə dünya praktikasında ilk dəfə olaraq istehsalat şəraitində - Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodunun sexlərində elmi-tədqiqat laboratoriyasını yaratmağa imkan verdi. Bu laboratoriya elmi əxtarışlar aparmağa yanaşı görmə orqanı xəstəliklərinin erkən aşkar olunmasında və müalicəsində böyük rol oynayırdı. Bu laboratoriyanın topladığı elmi materiallar Zərifə Əliyevanın üç tələbəsini namizədlik dissertasiyasının mövzusu təşkil etdi.

Alimin elmi fəaliyyətinin çoxistiqamətliyi onun rəhbərlik etdiyi kafedra və elmi-tədqiqat laboratoriyasının müasir oftalmologiyanın aktual problemlərinə həsr edilmiş müxtəlif tədqiqatları sübut edir.

Axtarışlar, yeni üfüqlər...

Zərifə xanım elmi əxtarışlarda müəyyən qanunauyğunluğa riayət edirdi. O deyirdi: "Tədqiqatın təkmilləşdirməklə biz daha bir pillə yüksəlir və qarşımızda yeni geniş üfüqlər açılır". Zərifə xanım hərbi-səhra cərrahı N.I.Piroqovun sözlərini tez-tez tələbələrini xatırladırdı: "Elmi axtarışlarda istiqamət və metod - ən əsasdır. Düzgün üsulları və istiqaməti tapmadan çox vaxt itirməklə özü də çətinləşir".

Elmi ədəbiyyatla gözəl davranan Zərifə Əliyeva kafedra və elmi-tədqiqat laboratoriyasında elmi əxtarışlarını söyləyə apardırdı. Buna səbəb Zərifə xanımın yüksək erudisiyası, çalışmaq mədəniyyəti, çox dəqiq məqsədyönlülüyü və prinsipliliyi idi. O, məlum hadisələri yeni baxımdan görmək qabiliyyətinə malik idi. Məhz alimin şəxsiyyətinin bu xüs-

susiyyətləri onun orijinal klinik və elmi fəaliyyətini müəyyən edirdi. Zərifə xanımın həkimlərin mənəvi tərbiyası, tibbi etika və deontologiyası da düşündürürdü. Bu sahəyə "Yüksək istedad" adlı monoqrafiyasını həsr etmişdi. Öz mühazirələrində Zərifə xanım Əliyeva təkmilləşmə kursları dinləyicilərinə həkimlik deontologiyası barədə belə deyirdi: "Xəstə sənəlini sıxib səmimi qəlbədən "Həkim, çox sağ ol!" deyəndə öz elminin nailiyyətinə sevin". O, elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması və tədqiqatların aparılması üçün kafedra və laboratoriyaların təchizatında böyük diqqət verirdi. Çox qısa vaxtda kafedra və laboratoriyaların maddi-texniki bazasını zənginləşdirmişdi.

Akademik və tələbələrini apardığı çoxşaxəli elmi tədqiqatların və bu oftalmoloji məktəbin ümumi cəhəti onun klinik-eksperimental istiqaməti idi. Görmə orqanının peşə patologiyası sahəsində çoxsaylı işlərində Zərifə xanım qeyd edirdi ki, elmi problemlərin işlənməsi nəinki xəstənin ciddi müayinə və müşahidəsindən, həmçinin fiziki amillərin, orqanizmin fizioloji statusunu, biokimyəvi və mübadilə proseslərinin, ətraf mühit amillərinin təsirinə tədqiqatdan asılıdır. Bir amil şübhəsizdir: Zərifə xanım öyrənilən prosesin derinliyini aşkar etməyə, şəxsi fikir və mülahizələrin yaranmasına böyük diqqət verirdi.

Görkəmli həkim Zərifə Əliyeva və onun yetirmələrinin elmi fəaliyyətlərinin xüsusiyyətini əməkdaşların möhkəm nəzəri hazırlığı üzərində qurulan klinik təcrübə təşkil edirdi. Onun çox istiqamətli elmi yaradıcılığı 12 monoqrafiya, 160-dan çox elmi iş, bir ixtira və 12 səmərələşdirici təklifdə öz əksini tapır. Belə çoxşaxəli axtarışları aparmaq məhz Zərifə Əliyeva kimi böyük alimə qismət ola bilər. Məsələ yalnız göz xəstəliklərinin müxtəlif bölmələrini əhatə edən elmi işlərdən deyil, problemin həllinə xüsusi yanaşmadan ibarətdir. Bu xüsusiyyət Zərifə xanımın aktiv surətdə inkişaf etdirdiyi yaradıcılıq birliyini əks etdirən faktlarda sübutunu tapır. Müəlliməsinə demək olar ki, 1970-1985-ci illərdə oftalmologiya sahəsində aparılan birgə yaradıcı axtarışların əsası Zərifə xanım tərəfindən qoyulmuşdur. Buna II Moskva Tibb İnstitutunun Göz xəstəlikləri kafedrasının müdiri, Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının akademiki, professor A.P.Nesterov, Rusiya Diplomadansorları Təhsil Akademiyasının Oftalmologiya kafedrasının müdiri professor L.K.Moşetova, Rusiya İridoloqlar Assosiasiyasının vitse-prezidenti, Rusiyanın əməkdar elm xadimi, professor N.B.Şulpina və digər görkəmli alim-oftalmoloqlarla

təşkil və inkişafında, həmçinin elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında mühüm yer tutdu.

Tədqiqatları məşhur alimlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilir

Zərifə Əliyevanın əmək fəaliyyətinin böyük bir hissəsi Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu ilə bağlıdır.

1977-ci ildə tibb elmləri doktoru Zərifə Əliyeva Əziz Əliyev adına Az.DHTI Göz xəstəlikləri kafedrasının professoru seçilir, pedaqoji işlə bərabər daha effektiv elmi-tədqiqat işinin təşkilinə böyük enerji ilə başlayır. 1974-cü ildə "Gözün herpetik xəstəliyi" və "Kəskin virus konyunktiviti" əsərləri həkimlər üçün dərs vəsaiti kimi dərc olunmuşdur. 1980-ci ildə isə alim tərəfindən "Rezin istehsalında gözün peşə xəstəliyi", "Gözün hidrodinamik sisteminin anatomo-fizioloji xarakteristikası", "Gözün və göz siniri yollarının yaşla əlaqədar dəyişiklikləri" və 1981-ci ildə "Xroniki yod intoksikasiyası zamanı oftalmologiya" adlı monoqrafiyaları dərc olunmuşdur.

1980-ci ildə professor Zərifə Əliyevaya xidmətlərinə və elmi pedaqoji kadrların hazırlanmasına görə "Azərbaycanın əməkdar elm xadimi" fəxri adı verilmişdir. 1981-ci ildə kimya istehsalında göz zədələnmələrinin profilaktikasının öyrənilməsi üzrə işlərinə, o cümlədən "Rezin istehsalında gözün peşə patologiyası" monoqrafiyasına görə SSRİ Elmlər Akademiyası tərəfindən Zərifə Əliyeva akademik M.I.Averbax adına mükafata layiq görülmüşdür. 1982-ci ildə professor Əziz Əliyev adına Az.DHTI-nin Oftalmologiya kafedrasına müdir seçilmişdir. Bu dövrdə onun elmi fikirləri və kompleks elmi tədqiqatları daha geniş vüsət alır. Alimin rəhbərlik etdiyi kafedra və klinika oftalmologiyasının aktual problemlərini, xəstənin müasir klinik müayinə üsullarının işlənilməsi üzrə Azərbaycanın aparıcı mərkəzinə çevrilir.

Zərifə Əliyevanın klinika və kafedrası ilə N.Norimov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun digər profil kafedra və klinikalarının, həm də Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunun kollektivləri arasında elmi yaradıcılıq əlaqələri daha da genişlənir. Akade-

mi Zərifə Əliyevanın klinika və kafedrası ilə N.Norimov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun digər profil kafedra və klinikalarının, həm də Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunun kollektivləri arasında elmi yaradıcılıq əlaqələri daha da genişlənir. Akade-

mi Zərifə Əliyevanın klinika və kafedrası ilə N.Norimov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun digər profil kafedra və klinikalarının, həm də Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Oftalmologiya İnstitutunun kollektivləri arasında elmi yaradıcılıq əlaqələri daha da genişlənir. Akade-

Ulu öndər Heydər Əliyev xatirələrində deyirdi ki, mən Zərifə xanım kimi həyat yoldaşının olması ilə xoşbəxt idim. Bu, qibtə doğuracaq bir etiraf idi! Zərifə xanım insanlara dünya işığı verən həkim sənətinin davam etdirməklə, böyük tədqiqatlar aparmaqla yanaşı, çox böyük ailə və övlad dəyərləri ilə yaşayırdı. Xatirələr, məqalə və yazılarının hamısında onun sadəliyi, xalq ruhuna və dəyərlərinə bağlılığı barədə heyranlıqla danışılır. Bu gün görkəmli alimin davamçıları onun işlərini, arzu və ideallarını uğurla davam etdirirlər.

Nazim QASIMOV,
Əziz Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun rektoru, professor

İnsanlara nur paylayan görkəmli alim

Gözlərə nur, qəlblərə hərarət bəxş edən böyük insan, akademik Zərifə Əliyevanın keçdiyi şərfli ömrü yolu hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün həyat və mənafeq üçün, kamillik və müdriklik məktəbidir. Zərifə Əliyeva eyni zamanda qayğıkeş ana, vəfalı ömür-gün yoldaşı idi. Onun özündən sonra qoyduğu ənənələr bu gün tələbələrini, yaxınları tərəfindən layiqincə davam etdirilir.

Bu barədə görkəmli elm xadimi, oftalmologiya elminin nüfuzlu nümayəndəsi, akademik Zərifə Əliyevanın anadan olmasının 96-cı ildönümünü münasibətilə Gəncədə keçirilən elmi-praktik konfransda daha ətraflı danışılmışdır. Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin şəhər səhiyyə idarəsi ilə birgə təşkil etdikləri konfransda səhiyyə işçiləri ilə yanaşı, ictimaiyyət nümayəndələri də iştirak etmişlər. Tədbirdə şəhər icra hakimiyyəti başçısının müavini Vəfa Zeynalova çıxış edərək akademik Zərifə xanım Əliyevanın keçdiyi zəngin və mənalı ömrü yolundan danışdı. Qeyd etdi ki, o, Azərbaycanda oftalmologiya elminin inkişafında

misilsiz xidmətlər göstərmişdir. İnsanlara nur bəxş edən, qayğıkeşliyi, necəliyini ilə könüllü də özüne əbədi yer tapan Zərifə xanım tibb elminin və ona pillələrini yüksəlməklə nümunəvi bir həyat yolu keçmişdir. Onun şəxsiyyəti bu gün də müasir Azərbaycan gəncliyi üçün əsl nümunədir.

Konfransda çıxış edən Gəncə Şəhər Səhiyyə İdarəsinin rəisi Nazim Əhmədov diqqətə çatdırmışdır ki, görkəmli alim vaxtilə Azərbaycanda geniş yayılmış traxomanın, xüsusilə kimya və elektron sənayesində peşə fəaliyyəti ilə bağlı göz xəstəliklərinin öyrənilməsi, profilaktikası və müalicəsinə, habelə oftalmologiyanın müasir problemlərinə dair bir çox sanballı tədqiqatlar aparmış, bu sahədə uğurlu nəticələrə nail olmuşdur.

Tədbirdə xüsusi vurğulanmışdır ki, Zərifə xanım Əliyeva yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına böyük əmək sərf etmişdir. Onun birbaşa rəhbərliyi ilə gənc alimləri və həkim-oftalmoloqların böyük bir nəslini yetişmişdir. Görkəmli alim tələbələrini də zəngin həyat təcrübəsini öyrətməyi, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır.

Sonda görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə Əliyevanın həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş videoçarx nümayiş etdirilmişdir.

S.ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Akademik Zərifə Əliyevanın nailiyyətləri Azərbaycan tibb elminin parlaq səhifələridir

Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın anadan olmasının 96-cı ildönümünü münasibətilə Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) bütün hərbi hissə və bölmələrində təntənəli tədbirlər keçirilib.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin qadın hərbi qulluqçuları ənənəvi olaraq Fəxri xiyabanda Zərifə xanım Əliyevanın məzarı önünə tor çiçək dəstələri düzüb, xatirəsinin dərin ehtiramla yad ediblər.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin aparatında dünya şöhrətli alim, ictimai xadim Zərifə xanım Əliyevanın həyat və fəaliyyətini əks etdirən fotosərgi ilə tanışlıqdan sonra rəsmi mərasim keçirilib.

Tədbirdə minlərlə insanın gözlərinə nur bəxş etmiş istedadlı alim, bacarıqlı pedaqoq Zərifə xanım Əliyevanın zəngin və mənalı ömrü yolu barədə geniş məlumat verilib, elm üzrə gözəl tədqiqatçı, ulu öndər Heydər Əliyev üçün ömür-gün yoldaşı, sədaqət dost, qayğıkeş ana və ən yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik nəci xanım olması xüsusi qeyd edilib. Diqqətə çatdırıldı ki, Zərifə xanımın zəngin elmi irsi,

oftalmologiyasının müxtəlif sahələri üzrə yorulmadan apardığı tədqiqatlar, qazandıqı nailiyyətlər Azərbaycan tibb elminin parlaq səhifələrindəndir. Görkəmli alim elmi fəaliyyətinin nəticələri 150-dən artıq əsərdə, 10 monoqrafiyada, həkimlər üçün dərs vəsaitlərində, sənayenin müxtəlif sahələrində göz zədələrinin profilaktikasına dair metodiki tövsiyələrdə əksini tapıb. Göz xəstəlikləri üzrə elmi-tədqiqat işləri akademik Zərifə xanım Əliyevaya böyük şöhrət gətirib və onu dünyada məşhurlaşdırıb.

Bildirilib ki, fundamental elmi tədqiqatları ilə oftalmologiyanın inkişafına böyük

töhfələr verən akademik Zərifə xanım Əliyeva SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının M.I.Averbax adına mükafatına layiq görülən ilk qadın olub. Akademik Zərifə xanım Əliyeva həm də böyük ictimai iş aparıb, keçmiş SSRİ-nin Sülhü Müdafiə Komitəsinin Sülhü Müdafiə Komitəsi sədrinin müavini, "Bilik" Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin üzvü olub, əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür.

Tədbirin sonunda rejissor Vaqif Mustafayev "Heydər Əliyev. Əsl məhəbbət haqqında" sənədli filmi nümayiş etdirilib.

"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev cəmiyyətin inkişaf tarixi və dialektik fəlsəfi dərkli istiqamətində fundamental tədqiqatlar apararaq, elmi fəaliyyətində və idarəçilikdə milli dövlətçilik mövqeyindən çıxış edən görkəmli elm və dövlət xadimidir. Akademik Ramiz Mehdiyev tədqiqatlarında Azərbaycanın çoxsəhifəli dövlətçilik tarixinin, xüsusən milli tariximizin intibah dövrləri hesab edilən Səfəvilər dövlətinin, Əfşarlar hakimiyyətinin, Heydər Əliyev - İlham Əliyev epoxasının dəyərləndirilməsi əsas yer tutur.

Son illərdə akademik Ramiz Mehdiyev görkəmli siyasi-tarixi şəxsiyyətlərini və hadisələrini ardıcıl olaraq araşdırılıb cəmiyyətə təqdim olunmasına xüsusi diqqət yetirməsi humanitar və ictimai elmlər sahəsində bu istiqamətdə mövcud olan boşluqları aradan qaldırmağa yanaşı, həm də müstəqil dövlətçiliyimizin inkişaf etdirilməsində milli dövlətçilik ənənələrindən və təcrübəsindən istifadə edilərsə xidmət məqsədi daşıyır. Bu mənada hörmətli Ramiz müəllimin Şah İsmayıl Xətai və Nadir şah Əfşar haqqında təqdim etdiyi sanballı tədqiqatlar və tarixi sənədlər müstəqillik dövrü Azərbaycan tarixinin mühüm nailiyyətlərindən biri hesab olunmağa layiqdir.

Bu günlərdə akademik Ramiz Mehdiyev çapdan çıxmış "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyası görkəmli elm xadiminin həmin silsilədən olan növbəti qiymətli elmi xidməti sayıla bilər. Bu, indiyədək xanlıqlar haqqında ayrı-ayrılıqda yazılmış tədqiqatlardan fərqli olan, xanlıqlar dövrü tarixinin azərbaycançılıq mövqeyindən və sistemli şəkildə araşdırılıb ümumiləşdirilməsinə həsr

edilmişdir. Bu məqamda xüsusi əhəmiyyəti nəzərə alınmaqla kitabda I Pyotrın Xəzəryanı torpaqlara hərbi səfərinin təfərrüatları və acı nəticələrinin Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq geniş və sistemli şəkildə təhlilə cəlb edilmişdir. Eyni zamanda, akademik Ramiz Mehdiyev fikrincə, Gəncə hakimi Cavad xanın 1804-cü ildə knyaz Pavel Sisianov tərəfindən faciəli surətdə öldürülməsindən də Azərbaycan xanları lazımı nəticə çıxarmamışlar. Ona görə də Ramiz Mehdiyev kitabda Qarabağ xanlığı ilə Rusiya arasında Kürəkçay müqaviləsinin imzalanmasını Azərbaycanın əleyhinə olub, xüsusən xanlıqların birlişməsinə mane olan siyasi akt kimi qiymətləndirmişdir.

Kürəkçay müqaviləsinin imzalanmasından sonra mayor Lisaneviçin Qarabağ hakimi İbrahim xanı, onun ailə üzvlərini keşikçiləri və xidmətçiləri ilə birlikdə vəhşicəsinə güllələməsi haqlı olaraq Azərbaycan xanlıqlarının taleyində çar Rusiyası faktorunun əsl mahiyyətini açıb göstərən əsas bir məqam kimi nəzərə çarpır. Bu məqamda onu da qeyd etməyi vacib sayıram ki,

tədqiq etmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında Şimali Azərbaycan ərazisindəki 10 xanlıq, Cənubi Azərbaycandakı 8 xanlıq birlikdə təhlil edilən Səfəvilər imperiyasının qurulmasında yaxından iştirak etmiş şəxərdə kimi təqdim olunmuşdur. İlk dəfə olaraq əsərdə Ağa Məhəmməd şah Qacarın və sonrakı Qacar iqtidarlarının zamanlarında bu sülalənin azərbaycançılıq istiqamətində həyata keçirdikləri tədbirlərdən geniş bəhs edilir. Ağa Məhəmməd şah Qacarın tacqoyma mərasimini eynilə Nadir şah kimi Muğan bölgəsində həyata keçirməklə mühamməd şahı siyasi-tarixi əhəmiyyət daşıyan Azərbaycan dövlətçilik ənənələrinə hörmətlə yanaşması, dövlətin idarə edilməsində Azərbaycan vilayətlərinin rolunu ön mövqeyə çəkəməsi, vəliəhd olacaq şahzadənin Təbriz hakimiyyətinə rəhbərlik etməsinə müəyyən tələblər qoyması, gələcəkdə şahlıq taxtına çıxacaq şəxsin atasının və atasının hakim sülaləyə aid olmasını mütləqəşdirməsi qəbul edilən məsələlər bu sülalənin mənsub olduğu türk

Kumam, Bayat və digər türkmənşəli tayfalarla birlikdə Azərbaycanın türkləşməsi prosesində böyük rol oynamış, XVI əsrin əvvəllərində isə ilk mərkəzləşdirilmiş Azərbaycan dövləti hesab edilən Səfəvilər imperiyasının qurulmasında yaxından iştirak etmiş şəxərdə kimi təqdim olunmuşdur. İlk dəfə olaraq əsərdə Ağa Məhəmməd şah Qacarın və sonrakı Qacar iqtidarlarının zamanlarında bu sülalənin azərbaycançılıq istiqamətində həyata keçirdikləri tədbirlərdən geniş bəhs edilir. Ağa Məhəmməd şah Qacarın tacqoyma mərasimini eynilə Nadir şah kimi Muğan bölgəsində həyata keçirməklə mühamməd şahı siyasi-tarixi əhəmiyyət daşıyan Azərbaycan dövlətçilik ənənələrinə hörmətlə yanaşması, dövlətin idarə edilməsində Azərbaycan vilayətlərinin rolunu ön mövqeyə çəkəməsi, vəliəhd olacaq şahzadənin Təbriz hakimiyyətinə rəhbərlik etməsinə müəyyən tələblər qoyması, gələcəkdə şahlıq taxtına çıxacaq şəxsin atasının və atasının hakim sülaləyə aid olmasını mütləqəşdirməsi qəbul edilən məsələlər bu sülalənin mənsub olduğu türk

Tarixi gedişatın gerçəklikləri və dərsləri

olunmuş ilk konseptual tədqiqat əsəridir. Yeni kitab Ramiz müəllimin Səfəvilər dövləti və Əfşarlar hakimiyyəti ilə Heydər Əliyev - İlham Əliyev epoxası arasında tariximizdə mövcud olan boşluğu aradan qaldıraraq və elmi-nəzəri cəhətdən əlaqələndirən sanballı tədqiqatdır. Bu əhəmiyyətli əsər, hər şeydən əvvəl, tədqiqata cəlb edilən tarixi dövlət və hətta mərhələnin tarixi şəxsiyyətləri və ictimai-siyasi prosesləri haqqında milli meyarlarla əsaslanan azərbaycançılıq elmi-nəzəri konsepsiyası və real ilkin mənbələr, tarixi sənədlər əsasında yazılmışdır.

Akademik Ramiz Mehdiyev milli tarixçilik konsepsiyası baxımından və azərbaycançılıq mövqeyindən təqdim olunan tədqiqat əsəri bir çox cəhətdən yeni və əhəmiyyətlidir. Məlum olduğu kimi, bu vaxta qədər Azərbaycan xanlıqlarına dair birtərəfli qayda-da yazılmış tədqiqatlar onlar haqqında obyektiv realığı eks etdirməmişdir.

İlk növbədə onu qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan sovet tarixşünaslığında əsasən xanlıqlardan ayrı-ayrılıqda bəhs olunmuş, Şimali Azərbaycandakı xanlıqların əksəriyyətinin Rusiyaya meylli inkişafa üstünlük vermələri müsbət cəhət kimi göstərilmişdir. Bundan başqa, müstəqillik dövrü Azərbaycan tarixşünaslığında isə ayrı-ayrı xanlıqların dövlətçilik tariximizdəki rolu və əhəmiyyəti mövcud olduğundan da artıq dərəcədə işğırılmış, onların hər birindən müstəqil Rusiya, Azərbaycan dövləti kimi bəhs olunmuşdur. Akademik Ramiz Mehdiyev isə ilk dəfə olaraq elmi dövrüyəyə getirdiyi yeni faktlar və sənədlər vasitəsilə təqdim etdiyi xanlıqlar arasındakı yazışmalar, bəzi fərmanlar əsasında əvvəla ayrı-ayrı xanlıqlar arasındakı münasibətlərin normal olmadığını müəyyən etmiş, bunun isə onların inkişafına və əlaqələrinə maneçilik törətdiyini diqqət mərkəzinə çəkmişdir. Ramiz Mehdiyev fikrincə, birləşmə bilməyən Şimali Azərbaycan xanlıqlarının, demək olar ki, əksəriyyəti nicat yolunu çar Rusiyasına meyil etməkdə görmüşdür. Çar Rusiyası isə xanlıqları inkişaf etdirməkdə yox, onları birləşməyə qoymamaqda və əsarət altında saxlamaqda maraqlı olmuşdur. Buna görə də akademik Ramiz Mehdiyev təqdimatında real sənədlər əsasında xanlıqların birləşməyə qoymayan əsas faktorlardan birinin ayrı-ayrı xanlıqların şəxsi təbəkküllüyünün, mənimlik hissənin olması, ondan qüvvətli faktorun isə çar Rusiyası amilinin mövcudluğu ilə əlaqələndirilmişdir. Bu məqsədlə Ramiz Mehdiyev Azərbaycan xanlıqlarının I Pyotrın Xəzəryanı torpaqlara hərbi səfərlərindən, işğalçı mövqeyindən dərs çıxarma-

Ramiz Mehdiyev ilk dəfə olaraq Lisaneviçin sonrakı taleyini, onun bu qanlı hadisədən sonra general rütbəsi olana qədərki inkişaf yolunu bütün təfərrüatları ilə Azərbaycan tarixşünaslığına getirmişdir.

Bütün bunlara görə akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan xanlıqlarının tarixinin ilkin tarixi mənbələr, real sənədlər və yazışmalar əsasında yenidən yazılması konsepsiyasını irəli sürür. Bu məqsəddə Azərbaycan tarixşünaslığında ilk dəfə olaraq o, Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir.

Azərbaycan xanlıqlarının İran şahı Fətəli şah, Qafqaz canişinliyinin rəhbərləri Sisianov və Yermolov arasında, habelə xanlıqların özləri arasında yazışmalarını əks etdirən bu məktublarda xanlıqlar dövrünün obyektiv mənzərəsini gerçək şəkildə başa düşmək və olduğu kimi yazmaq üçün kifayət qədər əsas verir. Onu da qeyd etməyi lazım bilirəm ki, əsasən uzun illər nəzəriyyəçi filosof alim kimi fəaliyyət göstərmiş və indi də həmin istiqamətdəki xəttini uğurla davam etdirən akademik Ramiz Mehdiyev tarixi şəxsiyyətlərin fəaliyyətinin tədqiqinə doğru dönüşü prosesində ilk dəfə olaraq Azərbaycan tarixşünaslığına çoxsaylı geniş materiallar daxil etmiş, fərqli versiyalar irəli sürmüşdür. Bu yolla Səfəvi hökmdarlarına - Şah İsmayıl Xətaiyə və Nadir şah Əfşara dair 50-dən çox məktub və fərmanlar tərcümə və çap edilərək oxuculara çatdırılmışdır. Ramiz müəllimin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə həsr olunmuş tədqiqatında da 30-dan çox yeni sənəd təqdim olunur. Beləliklə, akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan tarix elminin mənbəşünaslıq bazasını 100-dən çox yazışma materialları, fərmanlar və digər nadir tarixi sənədlərlə zənginləşdirmişdir. Bu cəhətdən həm də yeni nəsillər mənbəşünas elmi kadrılar yetişdirməyi bir vəzifə olaraq qarşıya qoyması Ramiz Mehdiyevin milli tarixşünaslıq elminin bugünkü və gələcəyi haqqında dərin və uzaqgörən düşüncələrinin ifadəsidir. Müstəqilliyini əldə etmiş və dövlətçiliyini dönmədən inkişaf etdirən Azərbaycan Respublikası ölkəmizin və xalqımızın obyektiv tarixinin yazılıb xalqa çatdırılmasına maraqlıdır. Çünki yalnız həmin yolla tarixin dərslərini özünə götürməyə imkan verən və vətəndaşlarımızda milli iftixar duyğusunu tərbiyə etmək mümkündür.

İlk dəfə olaraq akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan xanlıqlarının I Pyotrın Xəzəryanı torpaqlarına hərbi səfərlərindən, işğalçı mövqeyindən dərs çıxarma-

göre Ramiz Mehdiyev XVIII əsrdə xanlıqlar dövründə Qarabağda baş vermiş hadisələrə müasir mərhələdəki Dağlıq Qarabağ hadisələri ilə üzvi əlaqədə təhlil etmişdir.

Azərbaycan tarixində və ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlilə cəlb olunmuş və elmi dövrüyəyə daxil edilmişdir. "Tariximizin xanlıqlar dövrünün siyasi irsi sənədlər işığında" monoqrafiyasında isə ədəbi-ictimai fikrində Qacarlar hakimiyyətinə münasibətdə də ziddiyyətlər mövcuddur. Kitabda yazıldığı kimi, "uzun illər sovet ideologiyasının diktesi altında Qacarlar da Nadir şah Əfşar kimi xalqımıza yadlaşdırılmış, işğalçı və düşmən qismində təqdim edilmişdir. Belə bir ray formalasdırılmışdır ki, sanki Şimali Azərbaycan xanlıqlarına aid 22 sənədi əldə etmiş, bu sənədlər tərcümə edilərək təhlil

Bakıda M.Rostropoviç X Beynəlxalq Musiqi Festivalı başa çatıb

Aprelin 22-dən 27-dək Bakıda Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi və Mstislav Rostropoviç Fondunun (Rusiya) təşkilatçılığı ilə Mstislav Rostropoviç X Beynəlxalq Musiqi Festivalı keçirilib. Festivalda Rusiya, Fransa, İsveçrə, İspaniya və digər ölkələrdən dünya şöhrətli musiqiçilər və kollektivlər iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, aprelin 27-də Heydər Əliyev Sarayında keçirilən festivalın yekun konsertində dirijor Tomas Hefelenin idarəçiliyi ilə Münchener-Klang orkestrinin və xorunun (Almaniya) çıxışı olub.

Konsertdə dünya şöhrətli bəstəkarlar Frans Şubert və Qabriel Forenin əsərləri səslənib.

Bakılı tamaşaçılar konserti böyük maraqla qarşılayıblar.

AÇG yataqlarının işlənməsinin növbəti mərhələsi başlayır

Xəzərdə yeni "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" platforması ucalacaq

Əvvəli 1-ci səh.

Yeni layihə ilə bağlı AÇG-nin operatoru olan BP şirkətinin baş icraçı direktoru Bob Dadi fikrini belə ifadə etmişdir: "Birgə fəaliyyətimizin ötən 25 illərində uğurlu tərəfdaşlığımız Azərbaycan xalqının dünya səviyyəli aktivlərini xalq üçün böyük mənfəətə çevirmişdir. AÇG-nin gələcəyi həmin irsin üzərində qurulacaq və növbəti 25 illə də eyni cür parlaq olmasını təmin edəcək".

BP-nin Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzrə regional prezidenti Qeri Cousins əlavə olaraq bildirmişdir: "Yeni bəyənət Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişini uzadarkən qarşıya qoyduğumuz uzunmüddətli planları dəstəkləyir. Bu qərar Azərbaycan hökuməti və SOCAR-la sıx əməkdaşlıq etmək, AÇG yataqlarının ehtiyatlarını daha da səmərəli və rəqəbatdəvamlı şəkildə reallaşdırmaq niyyətini nümayiş etdirir".

"Azəri-Mərkəzi-Şərqi" layihəsi çərçivəsində dənizin təxminən 140 metr dərinliyində, mövcud "Mərkəzi Azəri" və "Şərqi Azəri" qurğularının arasında yeni 48 şaxtılıq hasilat, qazma və yaşayış platforması quraşdırılacaq. Platformadan əldə olunaacaq neftin və qazın Səngəçal terminalına qoşulan mövcud AÇG-2 ixrac kəmərinə ötürülməsi məqsədilə yeni yataqdaşılıq sualı boru xətləri

de inşa ediləcək. Bundan əlavə, laya vurulan suları "Mərkəzi Azəri" Kompresiya və Suvurma Platformasından "Azəri-Mərkəzi-Şərqi"yə nəql etmək üçün yeni qurğu və "Şərqi Azəri" platformaları arasında suvurma boru xətti tikiləcək.

Xatırladaq ki, hazırda AÇG layihəsində iştirak edən şirkətlərin səhm payları belədir: BP (30,37 faiz), SOCAR (25 faiz), "Chevron" (9,57 faiz), INPEX (9,31 faiz), "Equinor" (7,27 faiz), "ExxonMobil" (6,79 faiz), TPAO (5,73 faiz), ITOCHU (3,65 faiz), ONGC Videsh Limited (OVL) (2,31 faiz). AÇG üzrə Həsilatın Pay Bölgüsü Sazişi 1994-cü ilin sentyabrında imzalanıb. 2017-ci ilin sentyabrında sazişə əlavələr edilib və onun müddəti 2049-cu ilin sonuna qədər uzadılıb. Yeni saziş növbəti 31 illə AÇG-nin Azərbaycan və səhmdarlar üçün iqtisadi faydasının maksimum səviyyəyə çatdırılmasını nəzərdə tutur.

İndiyədək AÇG yataqlarından 3,5 milyard barel (474 milyon ton) neft hasil olunub. Neft dünya bazarlarına əsasən Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri və Qərib İxrac Boru Kəməri ilə çıxarılır.

Hazırda AÇG-də 8 dəniz platforması - 6 hasilat və 2 emal, kompressiya, suvurma və kommunal məqsədlə platforma fəaliyyət göstərir. Platformalardan əldə

olunan neft və qaz Bakı yaxınlığında qurulan yerləşən və dünyanın ən böyük neft-qaz terminallarından olan Səngəçal terminalına ötürülür.

2018-ci ildə AÇG-nin ümumi hasilatı gündə orta hesabla 584 min barel olub. AÇG yataqlarının işlənməsi bir neçə mərhələdə həyata keçirilir. İlk Neft Layihəsi çərçivəsində hasilata 1997-ci ilin payızında "Çıraq" yatağından başlanıb. "Azəri" yataqlarının işlənməsinin birinci mərhələsində 2005-ci ildə "Mərkəzi Azəri" neft verib. "Azəri-2" çərçivəsində 2006-cı ilin yanvar ayında "Qərib Azəri"dən, 2006-cı ilin oktyabrında isə "Şərqi Azəri"dən hasilat əldə olunub. AÇG-nin üçüncü fazasında "Günəşli" yataqlarının dərinsulu hissəsi 2008-ci ilin aprelində işə düşüb. "Çıraq" Neft Layihəsində 2014-cü ilin yanvarından "Qərib Çıraq" da hasilata başlayıb.

1994-cü ildə birinci AÇG HPBS-nin imzalanmasından ötn 25 il ərzində AÇG sahəsinin işlənməsinə ümumilikdə 36 milyard dollardan çox investisiya yönəldilib. Yeni "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" layihəsinin başlanğıcı da məhz "Əsrin müqaviləsi"nin 25-ci ildönümünə təsadüf edir.

Flora SADIQLI, "Azərbaycan"

Si CİNPİN: "İlham Əliyev "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin ilk tərəfdaşı və fəal iştirakçılarındandır"

Əvvəli 1-ci səh.

Amma nə qədər qərribə görünsə də, çinli də Azərbaycanlı qədər alicandlıdır. Onlarda da dünyasını dəyişən valideynlər ehtiramla yad edilir, yaşayışlara hörmət qoyulur. Çinli üçün çörək qazanmaq, ailənin güzərənini təmin etmək gəzinib-kecinməkdən daha vacibdir.

Məlum olduğu kimi, bizdə müstəqilliyin bərpasından

sonra torpaq islahatları aparılıb, kəndlilərə təmənnəsiz pay torpaqları verilib. Çində isə bizdən xeyli əvvəl 300 milyon kasıb çinliyə 46 milyon hektar münbit torpaq, ekib-becərmək üçün qoşqu heyvanları, texnika bəxş edilmişdir. Bununla Çində 2 min ildən artıq ömür sürən və kəndliyə bədi xossulluğa sürükləyən feodal-torpaq mülkiyyətinə son qoyulub.

Bizdə bütün ölkə boyu kəndlərdə müasir infrastrukt

ur yaradılır - rahat yollar çəkilir, işıq, qaz, su problemləri həll olunur. Çində də hökumətin çəkdiyi rahat yollar kəndliyə istehsal etdiyi məhsulu meqapolislərə nisbətən az itkilərə və tez dəşiməyə imkan verir. Bizdə əhalinin, demək olar ki, yarısı kənd yerlərində yaşayır, aqrar sektor islahatların mərkəzindədir. Bu gün Çində də aqrar sektorun inkişafı prioritet sayılır, kənd təsərrüfatında 300

milyondan artıq insan çalışır. Bu göstərici İngiltərə, Almaniya, Fransa, İtaliya, Meksika, Yaponiya və Rusiyanın kənd təsərrüfatında çalışanların ümumi sayından 6 dəfə çoxdur. Yeni iki ölkə arasında əla bir sahə tapmaq mümkün deyil ki, onların müqayisəsi qarşılıqlı əlaqələrin inkişafında fayda verməsin.

Bahadır İMANQULİYEV, "Azərbaycan"

Şamaxıda 42 min nəfər tibbi müayinədən keçib

Əhalinin pulsuz kütləvi tibbi müayinəsi Şamaxı rayonunda da müəssəkil şəkildə davam etdirilməkdədir. Burada həmin proses rayon mərkəzi xəstəxanasının poliklinikası şöbəsindən əlavə Sabir, Mədrəsə, Şəhriyar qəsəbələrində, eyni zamanda, Göylər və Çuxuryurd kəndlərindəki tibb məntəqələrində də aparılır. Rayonda fəaliyyət göstərən diaqnostika mərkəzində də tibbi müayinələr keçirilməkdədir.

Rayon mərkəzi xəstəxanasından aldığımız məlumatda bildirildi ki, qeyd olunan prosesin uğurla aparılması üçün 7 səyyar briqada təşkil olunub. Bura peditar, terapevt, ixtisas həkimlərdən nevropatoloq, oftalmoloq, kardioloq daxildir. Onlar da müəmməd olaraq kəndlərdə müayinələr aparır və müntəzəm məlumat verirlər. Müayinənin də nəticəsindən asılı olaraq stasionar müalicəyə ehtiyacı olanlar rayon mərkəzi xəstəxanasına göndərilir. Müalicə rayonda mümkün olmadıqda və ixtisaslı müalicəyə ehtiyac yaranıqda respublikanın uyğun xəstəxanalarına göndəriş verilir.

Rayon əhalisinin ümumi sayı təxminən 105 min nəfərdən çoxdur. Onlardan 26 min 781 nəfər uşaq və yeniyetmə, qalanı isə yaşı 18-dən çox olan sakinlərdir. Onlar da birnəməli şəkildə dispanser müayinəsinə cəlb olunurlar. Beləliklə də 76 min 500 nəfər prosesin iştirakçısı olmalıdır. Hazırda 42 min nəfərdən çox vətəndaş tibbi müayinədən keçirilib. Səyyar briqadaların kəndlərə səfərləri bu gün də davam edir.

Tibbi müayinədən keçən sakinlərdən 800 nəfərə yaxın ultradsə, 783 nəfər elektrokardiografiya, 120 nəfər rentgen müayinəsinə keçib. Həmçinin 1500 nəfərə

yaxın insan digər müayinələrə də ötürülür. Ötən dövrdə aparılan müayinələrin nəticələrindən də görüldüyü kimi, çox da ciddi xəstəliklər aşkar olunmayıb. Sadəcə kəskin respirator xəstəliklər, virus infeksiyası, temperatur və pnevmaniya ilə bağlı müalicələr üstünlük təşkil edir. 12 nəfər ürək çatışmazlığı ilə bağlı müalicəyə edib. Onlar da ilkin müayinə və yardımından sonra Bakı şəhərinə göndərilib.

Kəskin apendisit və xroniki tonzillit xəstəlikləri olanlardan da 70 nəfəri Bakı şə

hərinə göndərilib. Həmçinin təcili əməliyyatlar da rayonda edilir.

Rayonda ümumilikdə hipertoniya xəstələri üstünlük təşkil edir. Tənəffüs orqanları xəstələri daha çoxdur. Təxminən 30 nəfər bronxial astma xəstəliyi ilə bağlı müalicəyə edib.

Tibbi müayinədən keçən sakinlərlə söhbət zamanı onlar göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə rəhbərinə minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Əli SƏLİMOV, "Azərbaycan"

Dünya olduğu kimi

Ulduzlarla "qidalanan" nəhəng qara cazibə

Bu yaxınlarda 200-dən çox astronomun iştirakı ilə həyata keçirilən beynəlxalq layihə çərçivəsində ilk dəfə olaraq qara dəliyin fotosu çəkilib. Qaranlıq nüvənin ətrafında olan parlaq narıncı-sarı halqanın görüntüsü dünyanın 8 rəsədxanası arasında əlaqə qurularaq yaradılan "Event Horizon Telescope" (EHT) radioteleskopu tərəfindən əldə edildi.

M87 qalaktikasında yer alan bu qara dəliyin kütləsinin Günəşin kütləsindən 6.5 milyard dəfə böyük olduğu təsbit olunub. M87 qalaktikası planetimizdən 53 milyon işıq ili uzaqda yerləşir. Qara dəlik də dünyadan 520 kentiilyon kilometr uzaqlıqdadır. Görüntüdə dəliyi çevrələyən və işıqlayan maddə tərəfindən ortaya çıxarılan qaranlıq daire qara dəliyin kölgəsini və sərhədlərini göstərir. Ancaq parlaq halqanın rəngləri qazın real rəngi deyil. Bu rənglər aqrardırmaçılar tərəfindən yayılmanın parlaqlığını təsvir etmək məqsədilə seçilib. Sarı rəng ən sıx yayılmanı, qırmızı rəng daha az sıx olan yayılmanı, qara rəng isə çox az və ya heç olmayan yayılmanı göstərməkdir. Real optik aralıqda isə halqa mavi və ya qırmızı ola bilər.

Ötən gün bu qara dəliyə Havaydan olan dilçi alim Larry Kimuranın təklifi ilə "Powehi" adı verilib. "Powehi" havay dilində "dərin, bəzəkli yaranış" mənasını verir.

Qara dəlik nədir?

Qara dəlik kosmosda olan və işıq belə qaça bilmədiyi çox güclü qravitasiya sahəsinə malik kosmik cisimdir.

Qara dəliklərin varlığı iddiası ilk olaraq XVIII əsrin sonunda Con Mitçell və Pyer Simon Laplas tərəfindən bir-birindən xəbərsiz olaraq irəli sürülmüşdü. O vaxtlar ikinci kosmik sürətin işıq sürətindən daha çox ola biləcəyi, yeni işıqın belə qaça bilmə-

yəcəyi qədər güclü təsirli kosmik cisimlərin olduğu düşünülürdü. Ancaq XX əsrin əvvəllərində, xüsusilə Albert Eynşteynin ümumi nisbilik nəzəriyyəsinin ortaya atılması ilə qara dəlik fantastik bir anlayış olmaqdan çıxdı. "Qara dəlik" termini 1960-cı illərdə amerikalı fizik Kip Torn vasitəsilə ortaya atıldı. İçində qara dəlik saxlayan bir cismin ilk müşahidəsi isə 1971-ci ildə Uhuru peyki tərəfindən aparılıb. Peyk Qu bürcünün ən parlaq ulduzu olan Qu X-1 qoşa ulduzunda rəngən şüaları mənşəyi olduğunu təyin etmişdi.

Neco meydana gəlirlər?

İlk qara dəliklərin kainatın ilkin mərhələlərində, Böyük Partlayışdan dərhal sonra meydana gəldiyi ehtimal edilir. Ulduz mənşəli qara dəliklər isə çox böyük kütləli bir ulduzu öz mərkəzinə doğru partlaması nəticəsində yaranır. Bu, eyni zamanda bir supernovaya, ya da kosmosa doğru partlayan ulduz partlamalarına parlayandan sonra qalmaqatların qalığıdır. 965 kilometrlik sürətlə özünə doğru çəkir.

Ən böyük qara dəliklər isə "superkütləli" (supermassive) adlandırılır. Bu qara dəliklər bir milyon Günəşin birləşməsindən daha böyük kütləyə malikdir və diametri təxminən Günəş sistemi böyüklüyündə olan bir topun içərisinə yerləşdirilə bilər. Elmi sübutlar böyük qalaktikaların hər birinin mərkəzində bir ədəd superkütləli qara dəliyin olduğunu göstərir. "Süd yolu" qalaktikasında mərkəzində olduğu düşünülən superkütləli qara dəliyin

kütləsi təxminən 4 milyon ədəd Günəşin kütləsinə bərabərdir. Bəs, görəsən, Günəş özü qara dəliyə çevrilə bilərmi? Alimlərin fikrincə, Günəş qara dəliyə çevrilə biləcək qədər yetərli kütləyə sahib deyil.

Qara dəlik planetimizi uda bilər?

Qara dəlik hər şeyi içinə çəkən, kosmosun olduqca sıx olan bir parçasıdır. Cazibə gücü o qədər çoxdur ki, sahəsinə girən hər hansı bir kütlənin bu cazibədən qaçması şansı yoxdur. Tozoranın xortunu kimi ətrafındakı hər şeyi içinə çəkir. Tonlarla ağırlıqda kütlələrə sahib olan planetlər, peyklər, asteroidlər, hətta ulduzlar belə qara dəliyin cazibə gücünə qarşı dayana bilməzlər. Bir dəfə qara dəliyin cazibə sahəsinə girdikdən sonra artıq əsla geriyyə dönməz. Görəsən, qara dəlik nə vaxtsa Yer kürəsini də uda bilərmi?

Bir çox alimlər dünyanın ehtimal olunan qara dəliklər tərəfindən udulması ilə yox olacağını düşünür. Dünya bir qara dəliyin içinə girməyə belə bu göy cisminin olduğu məqsəd sistemindən keçməsi bir çox planetin orbitindən çıxmasına səbəb olar. Yüzlərlə minlərlə asteroid o cür güclü cazibə qüvvəsindən təsirlənər. Hətta cazibədən təsirlənən yüzlərlə, minlərlə göy cismi planetimizə düşə bilər.

Bəzi müxəssislər isə deyirlər ki, Yer kürəsinə təsir etməsi üçün bir qara dəliyin orbiti Günəş sistemində çox yaxın olmalıdır, amma bu vəziyyət çox da mümkün deyil. Əgər Günəşin yerinə bir Günəş boyda qara dəlik olsaydı, bunun da Yerə heç bir təsiri olmazdı. Günəş qədər kütləsi olan bir qara dəlik Günəş ilə eyni cazibə qüvvəsinə sahib olardı. Belə bir vəziyyətdə indi Günəş ətrafında hər hansı planetlər qara dəlik ətrafında döndərdi.

Maraqlı dünya:

Qara dəlik hər şeyi içinə çəkən, kosmosun olduqca sıx olan bir parçasıdır. Cazibə gücü o qədər çoxdur ki, sahəsinə girən hər hansı bir kütlənin bu cazibədən qaçması şansı yoxdur. Tozoranın xortunu kimi ətrafındakı hər şeyi içinə çəkir. Tonlarla ağırlıqda kütlələrə sahib olan planetlər, peyklər, asteroidlər, hətta ulduzlar belə qara dəliyin cazibə gücünə qarşı dayana bilməzlər. Bir dəfə qara dəliyin cazibə sahəsinə girdikdən sonra artıq əsla geriyyə dönməz. Görəsən, qara dəlik nə vaxtsa Yer kürəsini də uda bilərmi?

Qara dəlik planetimizi uda bilər?

Bir çox alimlər dünyanın ehtimal olunan qara dəliklər tərəfindən udulması ilə yox olacağını düşünür. Dünya bir qara dəliyin içinə girməyə belə bu göy cisminin olduğu məqsəd sistemindən keçməsi bir çox planetin orbitindən çıxmasına səbəb olar. Yüzlərlə minlərlə asteroid o cür güclü cazibə qüvvəsindən təsirlənər. Hətta cazibədən təsirlənən yüzlərlə, minlərlə göy cismi planetimizə düşə bilər.

Bəzi müxəssislər isə deyirlər ki, Yer kürəsinə təsir etməsi üçün bir qara dəliyin orbiti Günəş sistemində çox yaxın olmalıdır, amma bu vəziyyət çox da mümkün deyil. Əgər Günəşin yerinə bir Günəş boyda qara dəlik olsaydı, bunun da Yerə heç bir təsiri olmazdı. Günəş qədər kütləsi olan bir qara dəlik Günəş ilə eyni cazibə qüvvəsinə sahib olardı. Belə bir vəziyyətdə indi Günəş ətrafında hər hansı planetlər qara dəlik ətrafında döndərdi.

Keyxalə MURADLI, "Azərbaycan"

Süni intellekt: xəstəlik səsə müəyyənləşəcək

ABŞ alimlər qrupu hərbi əməliyyatlarda iştirak etmiş veteranların posttravmatik stress pozuntusunun (PTSP) səs xüsusiyyətlərinə görə müəyyənləşdirilməsi məqsədilə tədqiqat aparır.

Tədqiqatın yekununda süni intellekt əsasında xəstəlik simptomlarını aşkarlayan xüsusi kompüter proqramı hazırlanıb. PTSP-də diaqnostik dəqiqlik göstəricisi 89 faiz təşkil edib.

Tədqiqatda İraq və Əfqanıstanda aparılan hərbi əməliyyatların 53 PTSP diaqnozlu veteranı, eləcə də belə xəstəliyi olmayan 78 veteran iştirak edib. Alimlər könüllülərlə aparılan çoxsaatlı diaqnostik söhbətləri qeydə aldıqdan sonra qısa audioyazılar formasında 40 mindən çox nitq xüsusiyyəti aşkarlayıblar. Tədqiqatda istifadə edilən nitq analizi texnologiyası tələffüz edilən sözləri dənəşmiş tekliz, ritm, ton və artikulyasiya xüsusiyyətləri ilə müqayisə edib. Daha sonra səs analizi kompüter təlimi alqoritmləri çərçivəsində proqram şablonları yaradıb və sinagda iştirak edənlərin spesifik nitq xüsusiyyəti nümunələrini onların PTSP-yə malik olub-olmaması ilə əlaqələndirib.

Alimlər qeyd ediblər ki, anlaşılmaqdan danışmaq və insan səsinin cansız tonu uzun müddət posttravmatik pozuntunun əsas simptomu hesab edilirdi, aparılmış tədqiqat belə yanaşmanın səhv olduğunu müəyyənləşdirib.

Ginnesin Rekordlar Kitabına düşən qızıl ləyən

Yaponiyada Naqasaki əyalətindəki istirahət mərkəzlərindən birində tapılan qızıl ləyən Ginnesin Rekordlar Kitabına düşüb.

Ləyənin ağırlığı 154,2 kiloqram, diametri 1,3 metrdir. 18 karatlıq qızıldan ibarət tapıntının dəyəri 7,1 milyon dollar civarında müəyyən edilmişdir. İstirahət mərkəzinin sahibi olan "Huis Ten Bosch" şirkətinin nümayəndəsi ləyəni iki yetkin yaşda insanın yerləşə biləcəyini bildirib. Qeyd edib ki, bu ləyən istirahət üçün bura gələn müştərilərə şans gətirəcək.

Ginnesin Rekordlar Kitabına düşən bu ləyəndən 1 saatlıq istifadə üçün 48 dollardan çox pul ödənməlidir.

Süni yolla doğulan ilk kərgədan

ABŞ-da bir zooparkda ilk dəfə olaraq süni dövlənmə yolu ilə kərgədan balası doğulub. CNN-in xəbərinə görə, Mayamidəki zooparkda doğulan təkbuynuzlu hind kərgədanı süni yolla doğulmuş dünyaya gələn nüvün ilk nümunəsidir.

2016-cı ildə zooparka gətirilən Akuti adlı ana kərgədanın təbii yolla balalama cəhdləri uğursuzluqla nəticələndiyi üçün 2018-ci ilin yanvar ayında süni dövlənmə çəşmələrinə başlandı. Aprelin 23-də isə bala kərgədan doğuldu.

Beynəlxalq Kərgədan Vaqfinin məlumatına görə, dünyada 3 min 500-ə yaxın hind kərgədanı yaşayır. Buynuzlarına görə ovlanan və nəslini tükənmə təhlükəsi altında bu növ kərgədanlarda hamiləlik 15-16 ay davam edir. Dişi kərgədan iki-üç ildə bir də doğa bilər. Yeni doğulan bala və ana kərgədanların səhhətini yaxşı olduğu bildirilir. Cinsiyyəti hələ bilinməyən bala kərgədana ad da qoyulmayıb. Hələlik yalnız Facebook üzərindən şəkilləri paylaşılan bala və anası Akuti bir müddət sonra zooparka gələn ziyarətçilərə göstəriləcək.

Bilirsinizmi...

- + İnsan bədənindəki əsəb impulsları saniyədə 90 m sürətlə dəyişir.
- + Ağciyərin izi 100 kvadratmetrdir. Onun üst qatının sahəsi tennis kortunun sahəsinə bərabərdir.
- + Dünya əhalisinin qidasının 70%-dən çoxu 12 çeşiddə bitki və 5 növ heyvandan ibarətdir.
- + Stalinin 70 illiyinə bağlanmış hədiyyələrin siyahısı elə uzundur ki, onu qəzetlər 1949-cu ilin dekabrından 1953-cü ilin martınadək dərc etməli olmuşdular.
- + Maksimal sayda krossvord Adrian Bell hazırlayıb. 1930-cu ilin yanvarından 1980-ci ilə qədər o, "Tayms" qəzetinə 4520 krossvord yollayıb.
- + İngiltərədə çap edilən ilk kərtəq şahmata hər olunmuşdur.
- + İnsan ağzında 40 min bakteriya var.
- + Qadınlar kişilərdən 2 dəfə artıq göz qırpır.
- + İnsanların 70%-inin fikirləri çoxluğun fikrindən asılıdır. Yalnız 30% insan öz fikri ilə hərəkət edir.
- + Havay əlifbasında 12 hərf var.

"Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin ikinci gününə yekun vurulub

Əvvəlki 1-ci səh.

Yarışda "Ferrari" komandasının pilotları uğur qazanıblar. Belə ki, Şarlı Lekler birinci, Sebastian Fettel isə ikinci olublar. İlk üçlüyü Maks Ferstappen ("Red Bull Racing") tamamlayıb.

Daha sonra "Formula-1" yarışlarının sıralanma turu təşkil olunub. Maraqlı məqamlarla yaddaqalan yarışda "Mercedes" komandasının pilotları Valtteri Bottas və Luis Hamilton ilk iki pillədə qərarlaşdı. V.Bottas 1 dəqiqə 40,495, L.Hamilton isə 1 dəqiqə 40,554 saniyəlik nəticə göstərildi. "Ferrari"nin pilotu Sebastyan Fettel (1 dəqiqə 40,797 saniyə) üçüncü yerdə qərarlaşıb. Sıralama turunun nəticələrinə əsasən, aprelin 28-də keçiriləcək əsas yarışda pilotların düzülüşü müəyyənləşib.

"Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisi aprelin 28-də keçiriləcək. Qran-prinin sonuncu günündə saat 11:20-dən 12:00-dək azarkeş zonasında "Williams", "Racing Point", "McLaren", "Haas" və "Toro Rosso" komandalının pilotlarının avtoqraf sessiyaları olacaq. Saat 13:10-da "Formula-2" üzrə ikinci yarış start götürəcək.

Bundan sonra ən heyecanlı anlar başlayacaq. Belə ki, saat 14:30-

dan 15:00-dək açılış mərasimi və pilotların paradi təşkil olunacaq.

Dövlət himninin səsləndirilməsindən sonra - saat 16:10-da "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinə start verəcək və pilotlar iki saat ərzində Bakı trekində 51 dövrə vuracaqlar. Trekin möhtəşəmliyi ilə digər yarışlardan fərqlənən Bakı şəhər halqasında pilotların gərgin idman mübarizəsi nəticəsində dünya

çempionatının dördüncü mərhələsinin qalibi müəyyənləşəcək.

Günün sonunda "Baku Crystal Hall"da DJ Mendoza, AISEL, Kardi B avtoidman həvəskarlarına unudulmaz anlar bəxş edəcəklər. Səhər saatlarında davam edəcək DJ-lərin konsert proqramında isə əsl bayram ab-havası yaşanacaq.

Qeyd edək ki, ötən üç Qran-pridən sonra pilotların yarışına 44 xalla

"Mercedes"nin pilotu Valtteri Bottas liderlik edir. Komanda yoldaşı Luis Hamilton ondan 1 xal geri qalır. "Red Bull Racing"nin hollandiyalı pilotu Maks Ferstappen 27 xalla üçüncü, "Ferrari"nin Monakodan olan sürücüsü Şarlı Lekler isə 26 xalla dördüncü pillədə qərarlaşdı. Cari çempionatın geridə qalan üç mərhələsində, eləcə də bugünkü sıralama yürüşündə "Mercedes" komandası-

nın pilotlarının inamlı çıxışı onların Bakıdakı yarışda da uğurla çıxış edəcəkləri ehtimalını gücləndirir.

Üç Qran-prinin yekununda Konstruktörün yarışında "Mercedes" komandası 130 xalla birinci sıradadır. İkinci yerdə qərarlaşan "Ferrari" komandasının 73, üçüncü pillədəki "Red Bull Racing Honda"nın 52 xalı var.

Bu ilki Bakı yarışını "Formula-1" idmanı tarixində sayca 1001-ci Qran-pridir. Çində təşkil olunan "Formula-1" üzrə 1000-ci Qran-pridə qələbə qazanan Luis Hamilton iki yubiley Qran-prisinin qalibi olan ilk pilot kimi tarixə düşüb. Belə ki, o, həm də 2014-cü ildə Bəhreyyədə təşkil olunan 900-cü Qran-pridə qələbə qazanıb.

"Formula-1" yarışını Azərbaycanda dördüncü ildə təşkil olunur. 2016-cı ildə təşkil olunan birinci yarışda - "Formula-1" Avropa Qran-prisində "Mercedes" komandasının almaniyalı pilotu Niko Rosberq qalib gəlib. 2017-ci ildə təşkil olunan "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisi "Red Bull Racing" komandasının avstraliyalı pilotu Daniel Rikkardo-nun qələbəsi ilə başa çatıb. Ötən ilki Qran-pridə isə "Mercedes" komandasının britaniyalı sürücüsü Luis Hamilton qələbə qazanıb.

Yubet MARABI: "Bakı "Formula-1" yarışları üçün ideal məkandır"

Bakı "Formula-1" yarışları üçün ideal məkandır. Bunu "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisini izləmək üçün Bakıya gəlmiş Cənubi Afrika Respublikasından olan turist Yubet Marabi AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib.

Trekin dəniz sahilində olmasını heyranlıqla qeyd edən qonaq Bakının irimiqyaslı yarışlara yüksək səviyyədə evsahibliyi etməsi barədə məlumatlı olduğunu vurğulayıb. "Yarışı izləmək üçün Bakıya ailəmlə birgə gəlmişəm. Burada bizə qonaqpərvərlik və mehribanlıqla qarşıladılar. Bakı dünyanın ən gözəl şəhərləri ilə müqayisə oluna biləcək rəngarəngliyə malikdir. Etiraf etməliyəm ki, Bakını çox sevdim" deyə Y.Marabi bildirib.

Daniil KVIYAT: "Qəza məni narahat etmir, əsas odur ki, temp var"

"Toro Rosso" komandasının rusiyalı pilotu Daniil Kvyat Bakıda keçirilən "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin ilk günündə ikinci sərbəst yürüş zamanı qəza səbəbindən mübarizəni dayandırmalı olmuşdur.

Bolidini divara çırpın Kvyat nikbinliyi itirməmişdir. "Hər şey normaldır. Əsas odur ki, mən yol verilən həddi tezliklə tapdım. Ən vacibi budur. Düzüldür, təsnifat yürüşündə mübarizə çox qızgın olur, indidən nəyisə proqnozlaşdırmaq mümkün deyil. Lakin mən tempi tapmışam və bu, çox yaxşıdır".

Cek Aitken "Formula-2" üzrə birinci yarışın qalibi olub

"Campos Racing" komandasının pilotu Cek Aitken "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisi çərçivəsində Bakıda keçirilən "Formula-2" üzrə birinci yarışın qalibi olub.

32 dövrənin yekununda Cek Aitken 1 saat 2 dəqiqə 27,628 saniyəlik nəticə ilə fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb. "ART Grand Prix" komandasının pilotu Nik de Vries ikinci, "MP Motorsport"un üzvü Cordan King üçüncü yeri tutublar. "Formula-2" üzrə 23 dövrədən ibarət ikinci yarış bu gün keçiriləcək.

Xatırladaq ki, ötən gün keçirilən "Formula-2" üzrə birinci sərbəst yürüşdə "UNI Virtuosi" komandasının pilotu Luka Qiotto bütün rəqiblərini üstələyərək birinci olub. "Carlin" komandasından Nobuharu Matsuşita sərbəst yürüşü ikinci, "MP Motorsport"un sürücüsü Cordan King isə üçüncü yerdə başa vurublar.

Finlandiyalı turist: "Formula-1" yarışını Bakıya çox yaraşır"

Bakı Şəhər Halqası özünəməxsusluğu ilə seçilir. Həmişə yüksək təşkilatçılıq bacarığı ilə fərqlənən Azərbaycan növbəti "Formula-1" Qran-prisinə də müvəffəqiyyətlə evsahibliyi edir.

Bu sözləri "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisini izləmək üçün Bakıya gələn finlandiyalı turist Ramin Avtosalomu AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib.

"Formula-1" yarışlarını izləmək üçün Bakıya ikinci dəfə gəldiyimi qeyd edən turist şəhəri çox bəyəndiyini, yarışın paytaxtımızda daha heyecanlı keçdiyini bildirdi: "Bakı füsunkar və bir sıra mədəniyyətlərin elementlərinin özündə cəmlənmiş böyük və gözəl şəhərdir. Dünya əhəmiyyətli mötəbər tədbirlər burada keçirilməsi çox təbiidir. Bunu təkcə mən yox, buradakı müxtəlif tədbirlərdə iştirak edən dostlarım da təsdiqləyirlər. Hesab edirəm ki, "Formula-1" kimi möhtəşəm idman yarışını Bakıya çox yaraşır".

Yaponiya KİV "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisinə geniş yer ayırıb

Yaponiyanın nüfuzlu idman portalları Bakıda keçirilən "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisini geniş işıqlandırdı. Bir sıra telekanallar, o cümlədən "Fuji-TV.Next" televiziya yarışları yaponiyalı tamaşaçılara birbaşa yayımla təqdim edir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Yaponiyanın nüfuzlu <https://formula1-data.com/>, <https://www.as-web.jp/>, <https://www.sports-his.com>, <https://www.topnews.jp>, <https://www.sportingnews.com/> internet saytlarında dərc edilmiş məqalələrdə Azərbaycanın bu idman tədbiri vasitəsilə Bakının gözəlliyini, tarixi məkanlarını və dinamik inkişafını bütün dünyaya nümayiş etdirdiyi xüsusi vurğulanıb.

Internet nəşrlərində yapon dilində yer alan məqalələrdə bildirilir ki, Azərbaycan dünyada məşhurluğu ilə seçilən "Formula-1" yarışını dördüncü dəfədir qəbul edir. Eyni zamanda, dünya şöhrətli pilotların iştirak etdikləri Azərbaycan Qran-prisi "Formula-1" üzrə dünya çempionatının dördüncü mərhələsidir.

"Fuji-TV.Next" telekanalının şərhçiləri birbaşa reportaj zamanı "Formula-1" yarışının Azərbaycan mərhələsinin özünəməxsusluğu ilə seçildiyini xüsusi vurğulayıblar. Qeyd ediblər ki, Bakıda pilotlar qeyri-adi ab-havası ilə seçilən, şəhərin tarixi məkanlarını əhatə edən bənzersiz trekdə yarışirlar.

Məqalə və reportajlarda idmançılar və azarkeşlər üçün hər cür şəraitin yaradılmasından geniş bəhs olunub. KİV-də "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisinin gedişi və turnirdə iştirak edən adlı-sanlı pilotlar, yarışlar zamanı istifadə edilən texniki vasitələr barədə məlumatlar da əksini tapıb.

"Formula-1" Azərbaycan Qran-prisinin cədvəli

28 aprel			
Azarkeş zonasının qapıları açılır	10:00	Bütün əyləncə zonası	
Avtoqraf sessiyası "Williams"	11:20	F1@ Azarkeş zonası	11:40
Avtoqraf sessiyası "Racing Point"	11:20	F1@ Azarkeş zonası	11:40
Avtoqraf sessiyası "McLaren"	11:40	F1@ Azarkeş zonası	12:00
Avtoqraf sessiyası "Haas"	12:00	F1@ Azarkeş zonası	12:20
Avtoqraf sessiyası "Toro Rosso"	12:20	F1@ Azarkeş zonası	12:40
F2™ ikinci yarış	13:10	Trekde	14:00
Açılış və pilotların paradi	14:30	Trekde	15:00
Dövlət himni mərasimi	15:54	Trekde	15:56
FORMULA 1 SOCAR AZƏRBAYCAN QRAN PRISI 2019	16:10	Trekde	18:10
Podium mərasimi	18:10	Trekde	
Crystal Hall-in qapıları açılır	18:30	Crystal Hall	
DJ Mendoza	20:30	Crystal Hall	
AISEL konserti	21:15	Crystal Hall	
Cardi B konserti	22:00	Crystal Hall	
Azarkeş zonasının qapıları bağlanır	22:00	Bütün əyləncə zonası	
Crystal Hall-un qapıları bağlanır	23:30	Crystal Hall	

Paytaxtın "Formula-1" günləri

Azərbaycan bir nömrəli sürət yarışının ən mükəmməl təşkilatçılıq modelini yaradıb

Bakı indiyədək bir sıra nüfuzlu idman yarışlarına evsahibliyi edib. Ölkəmiz son 3 ildə "Formula-1" yarışlarını keçirməklə nümunəvi təşkilatçılığı və qonaqpərvərliyi ilə dünyanı heyran edib. Sayca 4-cü dəfə ölkəmizdə keçirilən bu idman yarışını da Bakı sakinləri tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. Bunu bilən da yerli azarkeşlərin üstünlük təşkil etməsi də göstərir.

Ünvanı yəttə isə "Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinə dünyanın 67 ölkəsindən bilet alınıb. İndiyədək satılan biletlərin 39 faizi Azərbaycandan, qalan hissəsi isə xaricdən - ən çox isə Rusiya və Böyük Britaniyadan alınıb. Sonrakı sıralarda Avstriya, Gürcüstan və Niderland yer tutur. İlk onluqda isə Türkiyə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Ukrayna və ABŞ qərarlaşıb.

Azarkeşlər pilotlarla görüşür

Bakıda keçirilən Azərbaycan Qran-prisinin digər maraqlı tərəfi tamaşaçıların əyləncəsi və mənalı istirahəti üçün təşkil edilən tədbirlərdir. Bundan başqa "Formula-1" pilotları ilə tanışlıqdır. Aprelin 26-dan etibarən "Formula-1" azarkeşləri sevdiyi pilotlarla görüşərək onlardan avtoqraf almaq imkanı qazanıblar.

Azarkeşlər avtoqraf sessiyasının ilk günündə "Red Bull Racing", "Ferrari" və "Renault" komandalının pilotları ilə görüşüblər. Dünən isə "Racing Point", "Alfa Romeo" və "Mercedes" komandalının ən məşhur pilotları ilə görüşüb, onlardan avtoqraflar alıblar.

Salam, Bakı

Bir neçə gündür Azneft meydanından Dəniz Vəğzəlinə qədər bütün Dənizkənarı Milli Park ərazisində əyləncə zonaları fəaliyyətə başlayıb. Həmçinin azarkeşlər üçün pit yolu gəzintisi təşkil olunub. Bununla da onlar "Formula-1"

aləminə daha da yaxınlaşdı. Gəzinti zamanı azarkeşlər pit yolunu keçərək komandaların yarışa hazırlığına şahidlik edir, pit-stop əməliyyatlarını öz gözələri ilə görə bilirlər. İzləyicilər komandaların qarajlarında dünyanın ən innovativ yarış avtomobillərinin mühəndis və mexaniklər tərəfindən necə sazlanması prosesinin şahidi olurlar.

Tamaşaçılar üçün ən maraqlı oyun zonası da qurulub. Bayram ab-havasına bürünmüş Bakıda sürət və adrenalini həvəskarları məhz bu məkana toplaşırlar. Çünki burada sürət sevməyə fanatlar simulyatorlarda test edərkən özlərini əsl "F1" sürücüsü kimi hiss edirlər. Azarkeşlər bu oyunlarda sanki Azərbaycan Qran-prisinin bir hissəsinə çevrilərək bu mötəbər yarışın heyecanını yaşayırlar, onun adrenalindən zövq alırlar. Uşaqlar üçün əyləncəli yarışların təşkilində unudulmayıb. Burada uşaqlar üçün əyləncəli və təhlükəsiz mühitə yol hərəkəti qaydalarını öyrədən sürücülük məktəbi yaradılıb. Bundan əlavə, uşaqlar müvəqqəti kartinq halqasında dövrləri daha tez başa vurmaq üçün yarışirlar.

Dünya uldusunun ifasında möhtəşəm konsert

"Formula-1" SOCAR Azərbaycan Qran-prisinin ikinci gününün heyecanlı

Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Sağlıq olsun

40 gündə öldürən amansız illət

Həkim məsləhəti

Təhlükəli infeksiya xəstəliklərdən biri də quduzduqdur. Bu xəstəlik insana quduzluq xəstəliyinə tutulmuş pişik, it və vəhşi heyvanların dişləməsi nəticəsində keçir. Quducluq xəstəliyi çox ağır əlamətlərlə xarakterizə olunur və əksər hallarda ölümlə nəticələnir.

Virus insan orqanizminə 2 yolla düşə bilər: quduz heyvanın dişləməsi və xəstəliyə yoluxmuş heyvanın ağız suyunun insanda olan ağız yaraya dəyməsi nəticəsində.

İnsan orqanizminə düşmüş quduzluq virusları sinirfer vasitəsilə mərkəzi sinir sistemində doğru hərəkət edir, artıb çoxalır və mərkəzi sinir sistemini məhv edir.

İnsanlarda xəstəlik xəstə heyvan dişləməsindən dərhal sonra başlanır. Xəstəliyin bir neçə gündən sonra başlayaraq, bəzən 3-4 aya qədər davam edən inkubasiya dövrü var. Bu dövrün uzunluğu insanın dişlənmə nəhiyəsindən asılıdır. Dişlənmə nəhiyəsi nə qədər mərkəzi sinir sistemində yaxındırsa, xəstəliyin inkubasiya dövrü bir o qədər qısa olur. Xəstəliyin insanda inkubasiya dövrü 3 mərhələsi var: depressiya, psixomotor oyanma, çiçəklənmə və iflic, koma mərhələsi. Sonuncu ölümlə nəticələnir.

Hərərət qalxır, ürək və tənəffüs dayanır...

Xəstəlik inkişaf etməyə başlayanda öncə yarıda qızama, narahatlıq yaranır. Daha sonra bədən hərəkəti bir qədər yüksəlir, depressiv hal müşahidə olunur. Yuxu pozulur, xəstə qorxulu yuxular görür. İkinci mərhələdə xəstələrin

sudan, işıqdan qorxması halı yaranır. Xəstələr su içmək istəyəndə boğazlarında spazm olur, panika başlayır. Onlar işıqdan, səsdən dəhşətli dərəcədə qorxurlar, qıcolmalar olur. Öz paltarlarını cırrı, ətrafdakilərə hücum etməyə çalışır, dişləməyə can atır, idarəedilməz vəziyyətə düşürlər. Son mərhələdə xəstə hərəkətsizləşir, hərərət 40 dərəcəyə qədər qalxır, insan ürək və tənəffüs dayanmasından ölür.

Dərhal yararı yumaq lazımdır

İlk olaraq təcili yararı çoxlu miqdarda su ilə, sabunla yumaq, yararı sıxıb qan çıxartmaq lazımdır. Yararı yuyarkən 70%-li spirtdən istifadə etmək tövsiyə olunur. Təcili olaraq həkimə (yaxşı olar infeksiyoloji) müraciət edib quduzluq əleyhinə vaksini vurdurmaq lazımdır. Sxem üzrə vaksinin vurulması sonrakı günlərdə də davam etdirilməlidir.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Bilirik?

- İQ göstəricisi azaldıqca insan daha çox yuxu görür;
- Şəhadət barmağı insan ölinin ön hissiyatlı barmağıdır;
- Asqırma zamanı insanın bütün funksiyaları dayanır, hətta ürək də;
- İnsanın başı doğulduğu zaman vücudunun dördüdə biri qədər olur. Ancaq bu hal yetkin vaxtda vücudun səkkizdəbirinə bərabər olur;
- İnsan gördüyü yuxuların 90 faizini unudur;
- İnsan bədəninə ön güclü özəl dildədir;
- İnsanda yaranan xəstəliklərin 90%-nin səbəbi stressdir;
- Qida ağız suyuna qarışmadan insan onun dadını hiss edə bilmir;
- İnsan dodaqları barmaqlardan yüz dəfələrlə çox hissiyatlardır;
- İnsan orqanizmindəki kalsiumun 99 faizi dişlərdə toplanır.

Sağlam qida

Vərəmə qarşı təbii immunitet

Keçi südü insanın immun sistemində çox müsbət təsir edir, orqanizmin xəstəlikdən sonra bərpa olunmasını sürətləndirir. Tez-tez xəstələnən və zəif uşaqlar üçün keçi südü çox faydalıdır. 3 yaşından başlayaraq uşağın qidalanmasına təbii keçi südü əlavə etmək olar (əvvəl kiçik miqdarda).

Keçi südünün vitamin-mineral tərkibi inək südü ilə müqayisədə daha zəngindir. Keçi südündə əsas vitaminlərin (A, B, D, E) və mineralaların (kalium, kalsium, maqnezium, kobalt) miqdarı daha çoxdur.

Keçilərdə vərəmə qarşı təbii immunitet olduğu üçün südünün tərkibindəki antitoksik maddələr bu xəstəliyin müalicəsində istifadə edilir.

Xalq təbabəti

Təzyiqli salan ən sərfəli vasitə

Həkimlər yüksək təzyiqləndirən azıyət çəkən insanlara xüsusi dərman preparatları, pəhriz, idman təyin edirlər. Bu işdə xalq təbabəti vasitələri də kömək edə bilər.

Bu vasitələr təzyiqli tənzimləməyə yardım edir ki, bunun nəticəsində dərmanların miqdarını azaltmaq mümkündür.

Bələ vasitələrdən biri soğanla balın qarışığıdır. Bu qarışıq təzyiqli salır, damarları təmizləyir, xolesterin səviyyəsini aşağı salır.

1 baş soğanı blenderdə əzib, 1 çay qaşığı balla qarışdırın, gündə 3-4 dəfə 1 xörək qaşığı olmaqla yeməkdən əvvəl qəbul edin. Mədə xorası, gastrit zamanı bu vasitəni qəbul etmək olmaz.

diabet xəstələri, həm də ürək və damar sağlamlığı üçün çox faydalıdır.

Beyni qoruyur

Zeytun yağı beyindəki sərbəst radikalqlarla savaşıb və oksigen səviyyəsini qorumağa kömək edir. Alzheimer xəstəliyinin qarşısını almaqla yanaşı, hafizəni gücləndirir və depressiya riskini azaldır.

Şəfali bitkilər

Xərçənglə savaşıyan yaşıl möcüzə

Yaşıl almanın bir çox faydalı xüsusiyyətləri var. Tərkibi təbii antioksidantlarla zəngindir. Antioksidantlar orqanizmi cavanlaşdırır və ziyanlı maddələrdən təmizləyir.

Almanın tərkibində orqanik turşular, pektin, A, PP, C vitaminləri, dəmir, kalsium, maqnezium, kalium, fosfor və s. kimi faydalı maddələr var.

C vitamini ilə olduqca zəngindir. Bu vitamin orqanizmdə gedən bir çox proseslərdə iştirak edir - immun sisteminin vəziyyətini yaxşılaşdırır, dəriyə müsbət təsir edir, qocalma proseslərini ləngidir.

Turşularla zəngin olan alça orqanizmdə olan piyləri parçalayır, xolesterinin və şəkərin səviyyəsini aşağı salır. Kalium və maqneziumla zəngin olan alça ürək əzələsini möhkəmləndirir, aritmiyaların qarşısını almağa kömək edir, arterial təzyiqli aşağı salır.

Alça sakitləşdirici təsirə malikdir, sinir sistemində müsbət təsir edir. Qidalı liflər və pektinlərlə zəngin olan alça mədə-bağırsaq sisteminin sağlamlığına müsbət təsir edir, metabolik prosesləri sürətləndirir, xərçəng və şəkərli diabetin inkişaf riskini azaldır, orqanizmi ziyanlı maddələrdən təmizləyir.

Türkçəyə

Acqarına için, sağlamlığınıza qovuşun

Səhərlər acqarına 1 qaşığı zeytun yağı içmək sağlamlığa müsbət təsir göstərir. Zeytun yağı yağın bağırsaqdakı hüceyrələri qoruyaraq xərçəngin qarşısını alır.

Qaraciyəri təmizləyir

Qaraciyərin bütün daxili sistemimizi təmizləmək kimi həyatı bir vəzifəsi var. Ancaq bəzən qaraciyər də təmizlənməyə ehtiyac duyur. Qaraciyər detoksunu zeytun yağı ilə edə bilərsiniz. 2 yemək qaşığı zeytun yağını 1/3 limon suyu ilə qarışdırıb içərkə qaraciyərinizi təmizləyir.

Arıqladır

Zeytun yağına tərkibində bol miqdarda yağ turşusu var. Yağ turşuları

toxtuq hissi verən faydalı yağlardır. Sağlamlıq şəklində arıqlamaq istəyirsinizsə, mətbəxinizdəki yağları zeytun yağı ilə dəyişdirərək başlaya bilərsiniz.

İmmuniteti gücləndirir

Zeytun yağının tərkibindəki yağ turşuları immunitet sistemini tənzimləyir və dəstəkləyir. Hətta otoimmün xəstəliklərin müalicəsində belə təsirli olur.

Ürəyə faydası var

Bədənimizdəki xoşxassəli xolesterolu yüksəltməyin ən təsirli yolu taxıl, tərəvəz, zeytun yağından ibarət pəhriz menyusudur.

Qanda şəkəri tənzimləyir

Zeytun yağı xolesterolu və qandakı qlükoza səviyyəsini xeyli azaldır. Həm

Dünya Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti və respublika Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin birgə təşkilatlığı ilə ağacəkmə kampaniyası keçirilib.

"Bu yaz özün bir təbiət yarat!" adlı aksiyada adətənki təşkilatların nümayəndələri iştirak edib.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov və Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Muxtar Babayev tədbir iştirakçıları ilə görüşüb onlara belə bir aksiyaya görə minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Daha sonra ağacəkmə kampaniyasına start verilib. Tədbir iştirakçıları Sumqayıt Bulvarında ayrılmış xüsusi ərazidə

ağacların ekilməsində iştirak ediblər. Beş növdə olan ağacların ekilməsi başa çatdıqdan sonra tədbir iştirakçıları onlar üçün hazırlanmış səyyar çadırda çay süfrəsi arxasında söhbət ediblər. Ekologiya və Təbii Sərvətlər naziri Muxtar Babayev Sumqayıtın onun üçün doğma şəhər olduğunu vurğulayıb. O bildirib ki, bu gün Sumqayıt təkcə respublikamızda deyil, Avropada ekoloji tarazlığın qorunması və saxlanması baxımından önəmli yer tutur. Bütün bunlar şəhərdə aparılan abadiq işlərinin müsbət göstəricisidir.

Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Zakir Fərəcov görülen işlər barədə məlumat verərək bildirdi ki, bu işdə hamının əməyi var. Şəhər bəhərindən tutmuş adı vətəndaşdakı hamı şəhərin qarşısından gələn 70 illik yubileyinə

hazırlaşır. Bütün bunlar dövlət başçısının şəhərimizə göstərdiyi qayğının nəticəsidir. Görülən işlərdən söz açan Z.Fərəcov bildirdi ki, şəhərdə sosial problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində iş aparılır. İnsanların istirahəti, gənclərin sağlamlıq böyüməsi, onların təhsili vacib məsələdir. Ekoloji baxımdan isə əvvəlki şəhərdən əsər-əlamət qalmayıb. Yaşılıqların salınması bu istiqamətdə görülən işlərə daxildir.

Şəhər ictimaiyyətinin nümayəndələri belə səmimi görüşə görə təşkilatçılara minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Sonda iştirakçılarla birlikdə xatirə şəklində çəkdirilib.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Oğuzda idmana maraq böyükdür

Ölkənin hər yerində olduğu kimi, Oğuzda da bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına daimi diqqət yetirilir. Bu işdə Oğuz Olimpiya İdman Kompleksinin rolu böyükdür.

Kompleksin direktoru Mətləb Kərimov söhbət zamanı dedi ki, bu idman obyektində 11 il əvvəl - 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə açılıb. Kompleks fəaliyyətə başlayandan bəri idmançıların üzünü açıqdır. Burada ölkə əhəmiyyətli, regional və rayondaxili yarışlar keçirilir.

Beş hektarlıq ərazidə yerləşən kompleksdə idmansevərlər üçün hər tərəfli şərait yaradılmışdır. Burada böyük futbol matçlarının keçirilməsi üçün açıq meydancaqan tutmuş örtülü zaladək bütün imkanlar var. Kompleksin ərazisində basketbol,

voleybol və futbol yarışları keçirmək mümkündür. Gülləş, cüdo və aykido bölmələri də fəaliyyət göstərir. Bundan əlavə, stolüstü tennis və bilyard yarışları keçirilir.

Kompleksdə müxtəlif idman turirlərinin təşkilatçıları ardıcıl xarakter almışdır. Bir neçə gün əvvəl burada cüdo üzrə regionlararası yarış keçirilmişdir. İdman tədbirinə Gürcüstan idmançıları da qatılmışdır. Turnirdə 350 cüdocu iştirak edirdi. Yarışda kompleksin cüdo bölməsinin iki üzvü - Seyfəddin Seyfəddinov və Ziyəddin

Təkimov mükafatçılar arasında olmuşdur.

Yaxın vaxtlarda kompleksdə stolüstü tennis yarışının keçirilməsi planlaşdırılır. Ardınca region üzrə futbol çempionatı keçiriləcək. Daha sonra basketbol üzrə ölkə birinciliyi təşkil olunacaq. Kompleksin kollektivli sözügedən idman tədbirlərinin yüksək səviyyədə keçməsi üçün hər tərəfli hazırlıq işləri görüldü.

Oğuzda cüdoya maraq göstərənlər daha çoxdur. Bu idman növü ilə məşğul olanlar arasında yüksək titullar

qazananlar da var. Aykido ilə maraqlananlar da az deyil. Futbol bölmələri isə uşaqlar ilə seçilir. Xaçmazda keçirilmiş futbol turnirində oğuzlu futbolçular 2-ci yeri tutmuşlar. Yaxın əsasən üzgüçülüyə daha çox üstünlük verilir.

Oğuz Qəbələ və Şəki kimi turizm mərkəzlərinin qonşuluğunda, turizm marşrutunun üstündə yerləşməsi onun əhəmiyyətini daha da artırır. Turistlər həm olimpiya kompleksinin ərazisində inşa olunmuş kotteclərdə qala, həm də müxtəlif idman növləri ilə məşğul ola bilərlər. Xüsusi qapalı hovuz qonaqları daha çox cəlb edir.

Yay vaxtı kompleksin ərazisində məktəblərin yay düşərgələri də təşkil olunur. Hazırda kompleksdə cari təmir işləri gedir. Kotteclər, hovuz mövsümə hazırlanır.

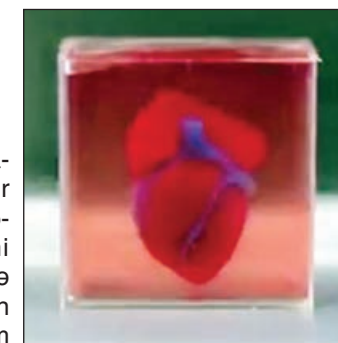
Əli SƏLİMOV,
"Azərbaycan"

Döyünən ürək "çap edilib"

İsrailli alimləri dünyada ilk dəfə olaraq insan toxumasından hazırlanan ürəyi 3D formatında "çap ediblər".

Tel-Əviv Universitetinin laboratoriyası rəhbəri, professor Tal Dvir xəstədən götürülən toxumalardan hazırlanan süni ürəyi 3D printerlərdən istifadə edərək "çap edib". Printerin ürəyi "çap etməsi" 3 saat yarım çəkib. Ürək təxminən 2,5 santimetrdir və dövsən ürəyinə bənzəyir. Bu üsulla bir neçə ürək "çap olunub" və hazırlanan süni ürəklər ilkin eksperiment olaraq heyvanlara neql olunacaq.

Ekspertlər hesab edirlər ki, İsrailli alimlərinin bu keşfi artıq onu deməyə əsas verir ki, gələcəkdə orqan transplantasiyası zamanı bədənini yad orqanı qəbul etməməsi problemi aradan qalxacaq. Belə insan toxumalarından istənilən orqanı bu üsulla hazırlayıb xəstəyə köçürmək mümkün olacaq.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri atəşkəs rejimini pozmaqda davam edir

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində iriçaplı pulemyotlardan da istifadə etməklə sutka ərzində atəşkəs rejimini 24 dəfə pozub.

Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Ermənistanın Noyemberyan rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Qazax rayonunun Kəmərlı və Qaymaqlı kəndlərində, Bərd rayonunun Çinari kəndində yerləşən mövqelərdən Tovuz rayonunun Əsrik Cirdaxan kəndində yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Ağdam rayonunun işğal altında olan Namırlı, Cəvahirli, Yusifcanlı, Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy, Tərtər, Ağdam və Cəbrayıl rayonları ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqeləri atəşə məruz qalıb.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

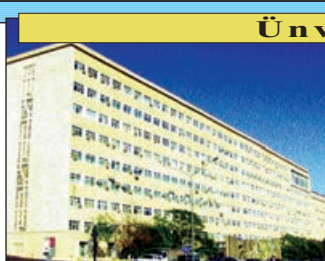
Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov ailəsi ilə birlikdə Adıgözalovlar ailəsinə əzizləri

ŞİRXAN ADIGÖZƏLOVUN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Ünvan

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətləb prospekti,
529-cu məhəllə, IV mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az.reklam@mail.ru
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor məviavlinləri - 538-86-86, 434-63-30,
538-97-96,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib məviavlinləri - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-72-39,
539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman
və informasiya şöbəsi - 432-37-68,
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82
Reklam şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Fotoilustrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Mühasibat - 539-59-33,
Faks - (+994 12) 5398441

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompüter mərkəzində
yığılıb sahifələnmiş,
"Azərbaycan" nəşriyyatında
çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda
sütyonlanıqlarla bərabər,
dərəcə üçün göndərilən digər
yazılarda fikirlər də
Azərbaycan dövlətinin
mənafeyinə uyğun gəlməlidir

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet

Tiraj 9098
Sifariş 1366
Qiyməti 40 qəpik